

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šillinge
mesečna naročnina 12 šillingov
celoletna naročnina 120 šillingov
P. b. b.

LETNIK XXXV

CELOVEC, PETEK, 27. JUNIJ 1980

ŠTEV. 26 (1974)

KOROŠKI SLOVENCİ IN 10. OKTOBER:

Smo za takšno skupno pot ki bo vodila k sožitju na osnovi enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja

V torek popoldne so bili na sedežu deželne vlade v Celovcu pogovori med predstavniki deželne vlade, ki so jo zastopali deželni glavar Wagner (SPÖ) ter deželna svetnika Bacher (ÖVP) in Ferrari-Brunnenfeld (FPÖ), in predstavniki obeh osrednjih slovenskih organizacij – Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev. Pri tem se je le še enkrat zelo jasno pokazalo, da so sedanji predstavniki uradne politike na Koroškem ujetniki lastnega trostrankarskega pakta, ki je bil leta 1976 sklenjen kot posledica kapitulacije uradne Koroške pred silami, ki jim očitno ni do pomiritve v deželi in zato tudi nogoče, da bi v koroškem ozračju zavladal nov, sodoben duh, ki bi omogočil uresničitev dejanskega enakopravnega sodelovanja in prijateljskega sožitja.

Le tako je namreč mogoče razumeti bistvo stališč, ki so jih tudi tokrat zastopali člani deželne vlade:

● Na Koroškem ni mogoče govoriti o odprtih vprašanih slovenske narodne skupnosti, kajti za Koroško je člen 7 državne pogodbe izpolnjen in o operativnem koledarju je možno govoriti edinole v sosvetih. Sicer pa je za manjšinska vprašanja pristojna zvezna vlada – vendar mimo Koroške nihče ne more dati obljub niti izpolnjevati zahtev, tako da je končno odločanje le spet na Koroškem.

● Koroški Slovenci in njihovo vodstvo pa morajo „preskočiti lastno senco“ in se priznati k skupnemu praznovanju 10. oktobra – čeprav niso našli nobenega razumevanja za svoje predloge in pobude, kako bi temu praznovanju dali novo vsebino in novega duha ter zagotovili enakopravno sodelovanje, da se ne bi nadaljevala desetletja stara tradicija zlorabljanja 10. oktobra za praznovanje „zmage v nemški noči“ in za razpihovanje mržnje med obema narodoma v deželi.

Tako je torej ostalo vse „pri starem“ in kot edino pozitivno je bilo poudarjeno dejstvo, da je sploh prišlo do pogovorov, medtem ko za kakšen korak naprej „čas še ni dozorel“. Vendar je v tej zvezi le treba opozoriti na bistveno raz-

liko: predstavnikom strank oziroma deželne vlade je šlo edinole za „skupnost“ pri praznovanju 60-letnice plebiscita, s slovenske strani pa je bilo izrecno poudarjeno, da koroški Slovenci želimo trajno skupno pot. Za tako skupno pot

ljiv“ zavrnili predlog glede slovenskega govornika, hkrati pa kot „samo po sebi razumljivo“ sprejeli govornika abwehrkämpferjev.

Ravno glede tega govornika je prišlo tudi na tiskovni konferenci, ki je sledila razgovoru med vlado in koroškimi Slovenci, do značilnega pojava: na vprašanje, ali je res, da po koncu vojne zaradi svoje nacistične preteklosti dalj časa ni smel opravljati svojega poklica, je najprej zavladal izredno „zgovoren“ molk, nato pa niti njegov lastni sin niti deželni glavar nista dala zadovoljivega odgovora. Tukaj je res treba ugotoviti: če med abwehrkämpferji dejansko ni mogoče najti človeka, ki ne bi bil obremenjen z nacistično preteklostjo, po-

pa seveda ne zadostuje enkrat skupen nastop, marveč je treba skupno v enakopravnem dialogu poiskati rešitve vseh še odprtih vprašanj in s tem uresničiti dejansko enakopravnost, ki edina more zagotoviti res mirno in prijateljsko sožitje. Ravno v tem smislu pa predstavniki koroških Slovencev pri vladnih sobesednikih tudi na torkovem razgovoru niso našli nobenega razumevanja in je zato povsem neupravičeno očitati Slovence, da so „odbili ponujeno roko“.

Sicer pa na uradni strani očitno sploh niso resno želeli sodelovanja Slovencev na proslavi, saj je bilo večkrat povedano, na kakšne težave da so naleteli na „drugi strani“, kjer baje mnogi ne bi hoteli sodelovati, če bi bili zastopani tudi Slovenci (menda tudi koroški zgodovinarji skupaj s Slovenci nočejo raziskovati problematiko plebiscita). Prav tako je zanimivo, da je deželna vlada že v torek dopoldne, torej pred odločilnim pogovorom s predstavniki slovenskih organizacij, potrdila pripravljani program proslave, obenem pa sklenila enkratno nagrado (v višini 1000 šillingov) za vse še živeče „abwehrkämpferje“. Predvsem pa je značilno, da so kot „povsem nesprejem-

tem pač ni mogoče razumeti občutljivosti, s katero uradni predstavniki reagirajo na vsako opozorilo na tisto miselnost in vsebino 10. oktobra, ki se kot rdeča nit vleče od leta 1920 preko prve republike v nacistično dobo in od tam vse do današnjih dni. Saj je v takem duhu in s takšno oporoko končno tudi nacistični gauleiter Rainer leta 1945 neposredno izročil oblast novim oblastnikom in tako poskrbel za ustrezno kontinuiteto.

Pri 10. oktobru s takšno vsebino in takšnim duhom koroški Slovenci nismo imeli kaj iskati v mnuh 60 letih, nimamo kaj opraviti letos in tudi ne bomo sodelovali v bodoče. Smo pa bili in tudi bomo vedno pripravljani iskati skupno pot povsod tam, kjer bo „srečanje na Koroškem“ vodilo k sožitju v duhu medsebojnega zaupanja in spoštovanja na osnovah dejanske vsestranske enakopravnosti.

To jasno načelno stališče, ki ga je vodstvo koroških Slovencev dosledno zastopalo v preteklosti in mu želi ostati zvesto tudi v bodoče, pa je hkrati tudi že odgovor – tako na podtikavanja o paktiranju in zapravljanju narodnih interesov kakor na govoričenja o kapitulaciji pred nekimi „skrajneži“.

Združeni narodi ob 35-letnice ustanovitve

Včeraj je obhajala svetovna organizacija svoj „rojstni dan“, kajti 26. junija 1945 so v San Franciscu podpisali Ustanovno listino Združenih narodov.

Za 35-letnico ustanovitve OZN so na sedežu svetovne organizacije v New Yorku objavili knjigo generalnega sekretarja OZN Kurta Waldheima. Pri knjigi, ki nosi naslov „Graditev prihodnje ureditve – iskanje miru v medsebojno odvisnem svetu“, gre predvsem za objavo Waldheimovih poročil in govorov v zadnjih osmih letih, odkar je na čelu svetovne organizacije.

Dejstvo, da je po 35 letih temeljni cilj OZN še vedno precej oddaljen, je po Waldheimovem mnenju posledica „ozkega nacionalizma“ in uporabe politike sile, zaradi česar ukrepa OZN v kritičnih situacijah ali prepozno, včasih jo puščajo celo ob strani, njenih sklepov pa pogosto ne spoštujejo.

Na to kritično, vendar povsem upravičeno ugotovitev navezuje Waldheim poziv, da morajo vlade učinkoviteje sodelovati z OZN, kajti narodi po vsem svetu imajo pravico pričakovati več od Združenih narodov.

Izrečena je bila sodba v velikovškem „bombnem procesu“

Po tridnevni razpravi se je v ponedeljek pred dunajskim deželnim sodiščem končal tako imenovani „velikovski bombni proces“: 33-letni Luka Vidmar iz Ljubljane in 29-letna Marina Blaj iz Maribora sta bila obsojena na štiriletno ječo, ker sta lani 18. septembra v velikovškem „domovinskem muzeju“ položila bombo, ki je predčasno eksplodirala in povzročila precejšnjo materialno škodo in poškodovala tri osebe – poleg obeh imenovanih še kustosa muzeja.

Kazen, ki jo je izreklo sodišče na osnovi indicij, je menda pristen avstrijski kompromis. Sodišče ni moglo izreči previsoke kazni, da ne bi ustvarilo „mučenike“; prenizka kazen pa bi baje vzbudila na Koroškem nove emocije. Že v tej utemeljitvi se odraža tisto, kar so določeni krogi ob procesu spravili v ospredje. V širši avstrijski javnosti je imel proces namreč razmeroma malo odziva, zato pa so ga na Koroškem primerno „izkoristili“ in ga „ustrezno“ povezali z manjšinskim vprašanjem.

Za te kroge sta Vidmar in Blaj le še „zlorabljeno orodje“ – postala sta žrtev brezvestnih naredbodajalcev v ozadju, ki pa so ostali

tudi po procesu neznan. Toda za omenjene kroge tudi to ni noben problem: takoj so „odkrili“ vezi, ki baje segajo v vrste koroških Slovencev in tako smo po tej logiki postali „resnični“ krivci tudi za atentat na velikovski muzej. Vendar smo vajeni takih in podobnih sumničenj in obrekovanj, tako da nas tudi najnovejše podtikavanje ne more prizadeti. Še posebno ne, ker se obrekovalci že sami najbolj razgallijo s svojo „teorijo“, da so bili v ozadju „koroški Slovenci, ki pa niso govorili slovensko“.

Eno je vsekaor gotovo: koroški Slovenci smo zadnji, ki bi jim mogla koristiti dejanja, kot je bil velikovski atentat. Prav tako pa tudi ni težko ugotoviti, komu koristijo sedanji poskusi, da bi dejanje spravili v povezavo z nami in našim bojem za uresničevanje tistih pravic, ki so nam zagotovljene v državni pogodbi.

Sicer pa je v zvezi z obsojenim Vidmarjem zaslediti v tisku ugibanja o tem, ali bo svojo kazen odsedel v Avstriji, ali pa bi ga izročili Jugoslaviji – morda v „zame-no“ za Gerharda Lacknerja, ki je bil leta 1978 zaradi vohunjenja obsojen v Ljubljani.

Carter na evropski turneji in delni sovjetski umik iz Afganistana

Ameriški predsednik Carter je ta teden na obisku v Evropi, kjer se je udeležil beneškega srečanja voditeljev sedmih industrijsko najbolj razvitih držav sveta, poleg tega pa obiskal še nekaj evropskih držav, med njimi tudi Jugoslavijo. Prav obisku v Beogradu je mednarodna javnost posvečala posebno pozornost, saj gre pri Jugoslaviji za državo, ki je izrednega pomena tako po svoji geografski legi kakor tudi zaradi svoje nevrščene politike. Poleg tega pa je hotel Carter s sedanjim obiskom popraviti „napako“, ker se pred meseci ni osebno udeležil Titovega pogreba, kar so mu zlasti zamerili tudi v sami Ameriki.

V ostalem je bil Carterjev obisk v Evropi precej namenjen temu, da bi pri svojih najbližjih zaveznikih dobil podporo za svojo politiko, ki jo uveljavlja zlasti v odnosih do Sovjetske zveze, in to še s posebnim oziranjem na sovjetsko invazijo v Afganistanu; pa tudi v odnosih do Irana, do Bližnjega vzhoda in drugih aktualnih

problemov ameriška politika vedno bolj postaja tarča za kritike tudi iz kroga zahodnih držav. Zato je Carter svoje bivanje v Evropi brez dvoma izkoristil za „prepričevanje“ – v koliko pa je s tem uspel, bo pokazala šele bodočnost. Za beneško srečanje je vsekakor značilno, da so zagotovila o zahodni solidarnosti izpadla dokaj medlo in je prišla ta solidarnost dovolj poudarjeno do izraza pravzaprav samo v vprašanju omejitve porabe nafte.

Nasprotno pa je Sovjetska zveza točno preračunano na beneško srečanje zahodnih sil sporočila sklep o delnem umiku svojih čet iz Afganistana. V zahodnih tiskovnicah so to napoved sprejeli z deljenimi čustvi: po eni strani menijo, da gre zgolj za taktično potezo, s katero zasleduje Moskva celo vrsto namenov; po drugi strani pa tudi še tako majhen umik čet lahko pomeni prvi korak po poti do popolnega umika Sovjetske vojske iz Afganistana, tako da le ne gre govoriti le o propagandnem balonu.

Spremembe

V SLOVENSKI VLADI

Predsedstvo CK ZK Slovenije je v ponedeljek obravnavalo aktualne naloge v zvezi z ekonomsko stabilizacijo in pri tem ugotovilo tudi potrebo izpolnitve kadrovske zasedbe posameznih organov. Ob soglasju predsednika izvršnega sveta SR Slovenije dr. Antona Vratuše so bili mnenja, da je nekatere kadrovske spremembe in dopolnitve treba izvesti tudi v sestavi izvršnega sveta, vključno s predsednikom.

Predsednik Vratuša je zato pristojnim forumom predlagal, da bi opravili postopke, ki so potrebni za pravočasno izpeljavo sprememb v sestavi izvršnega sveta. Za novega predsednika izvršnega sveta SRS je predviden Janez Zemljarič, sedanji član izvršnega sveta in republiški sekretar za notranje zadeve.

Karavanški cestni predor bo velikega pomena za vso Evropo

Velik odmev je imelo vabilo Kulturnega in informacijskega centra SFR Jugoslavije na Dunaju, ki je prejšnji teden skupaj z avstrijskim inštitutom za južno in jugovzhodno Evropo ter dunajskim inštitutom za mednarodno gospodarstvo priredil podijski razgovor o gradnji Karavanškega predora. V razpravi, ki jo je vodil univ. prof. dr. Josef Breu, so sodelovali z avstrijske strani dipl. trg. Karl Just za Koroško, dvorni svetnik dipl. inž. Arnold Tauschnig za akcijsko družbo „Turska avtocesta“ (ki bo zastopala Avstrijo pri gradnji predora — op. ured.) in dipl. inž. dr. Josef Dorfwith z dunajske tehniške univerze, medtem ko je jugoslovansko stran zastopal dipl. inž. Lojze

Blenkuš, direktor republiške skupnosti za ceste SR Slovenije.

Uvodoma je dr. Breu orisal zgodovino cestnega prehoda čez Karavanke, ki je služil že starim Rimljanom in gospodarskim potrebam tistega časa. Te gospodarske potrebe so se iz stoletja v stoletje vse do danes nenehno večale in zlasti v današnjem času odprtih meja in mednarodnega gospodarskega povezovanja dosegle svoj absolutni višek.

Vsi udeleženci razgovora so podčrtali veliki gospodarski pomen ceste, ki bo z dograditvijo Karavanškega predora (predvidevajo, da bo dograjen do leta 1984) povezala Severno Evropo z Balkanom in vse tja do Bližnjega vzhoda.

Razen Avstrije in Jugoslavije je na čimprejšnji izgradnji te povezave zainteresirana zlasti tudi Evropska skupnost, saj ji nudi ta cesta najbližjo pot do jadranskih pristanišč. Posebno pristanišči v Kopru in na Reki bosta s tem veliko pridobili in predvidevajo, da se bo njihov promet znatno povečal.

Vendar bodoči Karavanški predor ne bo izrednega pomena le za gospodarstvo in trgovino, marveč prav tako tudi za tujski promet: za sonca željne turiste se bo pot na jadransko obalo bistveno skrajšala. V ta namen, kot je poudaril direktor Blenkuš iz Ljubljane, so se vse jugoslovanske republike obvezale, da bodo posvetile posebno pozornost izgradnji avtoceste iz Ljubljane do Zagreba.

Seveda pa bo gradnja Karavanškega predora velike koristi tudi za Koroško in še posebej za njen južni del. V času gradnje same bodo zagotovljena številna delovna mesta. Očiten pa je seveda tudi regionalno-politični vidik: prišlo bo do še tesnejšega sodelovanja med Koroško in Slovenijo in tudi obrtnemu gospodarstvu na obmejnem področju obetajo nov razcvet. Poživitev pa bo na tem območju dosegel tudi turizem, saj bodo turisti skrajšano pot lahko izkoristili za izlete v sosednje kraje in tako pozivili vse panoge, ki se neposredno ali posredno bavijo s tujskim prometom.

Za gradnjo Karavanškega cestnega predora sta — kakor smo svoječasno poročali tudi v našem listu — Avstrija in Jugoslavija sklenili posebno državno pogodbo, v kateri sta določili tudi vse formalnosti glede financiranja tega projekta. Ker pa se je v zadnjem času izkazalo, da bodo gradbeni stroški bistveno višji (slišati je, da se bodo povečali kar za 200 odstotkov na okroglo 6 milijard šillingov), trenutno tečejo med obema državama pogajanja o tem, kako bi financiranje prilagodili novim pogojem. Tozadevne predloge hočejo izdelati do 14. julija, ko se bo sestala meddržavna komisija za gradnjo Karavanškega predora.

Kljub nastalim težavam pa so na obeh straneh optimistični glede pravočasne dograditve predora; to se pravi, da bodo z gradbenimi deli pričeli že letos na jesen. Za kako važno evropsko magistralo pri tem gre, kažejo izračuni, po katerih naj bi že v letu otvoritve — torej leta 1984 — skozi predor peljalo dnevno okoli 5000 avtomobilov, do leta 1990 pa naj bi se dnevna frekvenca dvignila na približno 6500 avtomobilov. fra-ter

Za dobro sožitje je potrebno vzgajanje k strpnosti

V zadnji številki smo na prošnjo objavili izjavo, ki jo je sprejel Klub slov. študentov na Dunaju v zvezi z vprašanjem sodelovanja koroških Slovencev oz. slovenskih organizacij pri proslavah 60-letnice koroškega plebiscita. Medtem se je s tem vprašanjem bavil tudi Klub slovenskih študentov v Gradcu, ki nam je prav tako poslal svojo izjavo s prošnjo, da jo objavimo. V tej izjavi je rečeno:

Veliko se govori in ugiba o udeležbi Slovencev pri uradnih proslavah 60-letnice plebiscita. Tudi v Klubu slovenskih študentov v Gradcu smo se ukvarjali s tem vprašanjem in zavzeli sledeče stališče:

Ze februarja sta osrednji organizaciji predložili pogoje, pod katerimi sta pripravljene sodelovati pri tem praznovanju letošnjega 10. oktobra. Deželna vlada je spočetka z nekaterimi pozitivnimi reakcijami skušala posredovati vtis pripravljenosti in naklonjenosti napram željam Slovencev.

Dejanja in dokončna stališča so pa pokazala, da prav nič bistvenega ne bo v prid Slovincem, temveč ravno nasprotno — proslava bo še nadalje obdržala svoj tradicionalni protislovenski značaj.

Tudi glede ostalih zastavljenih pogojev smo Slovenci dobili le klotuf: operativni koledar se označuje kot protislaven, kot zgleda od osrednjih organizacij zahtevanega mednarodnega znanstvenega simpozija ne bo, slovenskega govornika kot zastopnika slovenske manjšine da pa si naj Slovenci kar izbijemo iz glave.

Študentje v Gradcu ugotavljamo, da bi udeležba pri tej prireditvi koristila le nemškemu nacionalizmu, ki bi to uporabljali kot etiketo demokracije in strpnosti napram manjšini, za kulismi bi pa nadaljevali še tem intenzivneje svojo protimanjšinsko gonjo.

Slovincem bi sodelovanje pri proslavah ob 60-letnici plebiscita odvzelo še zadnji narodni ponos, ko bi morali korakati ravno med listimi skupinami, ki nam Slovincem kršijo osnovne pravice in odrekajo člen 7. In to še na prireditvi, ki ima v celoti protimanjšinsko vsebino.

Slovenci bi se raje trudili, da bi takih prireditev sploh ne bilo, vsaj ne takih s to raznarodovalno vsebino, in namesto tega skrbeli za objektivno informiranje sodeželanov.

Pri tem mislimo predvsem na razširitev gibanja okrog Oktobrskega tabora in da bi tam nakazali neresničnost in nedemokracijsko 10-oktobrskih prireditev KHD-ja in ostalih nemškonalcionalnih krogov.

Zelo važno pa je, da se predvsem v šolah posreduje otrokom pravilno gledanje na 10. oktober in se tudi popravijo učbeniki zgodovine, ki tudi v marsičem drugem ne posredujejo pravilne slike učencem (na primer o avstro-fašizmu, o tretjem rajhu, o dogajanjih po letu 1945). Pozivamo pristojne ustanove, da izdelajo informativno in objektivno brošuro za učitelje o plebiscitu, da si bodo vsaj učitelji prisvojili pravilno znanje in ga tudi v objektivni luči posredovali mlademu Korošču in tako preprečili razne predsodke napram slovenski narodni skupnosti. Kajti 10. oktober ne sme biti in tudi naj ne bo še naprej sredstvo, ki vedno znova razbija vsa zblíževanja med obema koroškima narodnostima.

Klub slovenskih študentov v Gradcu torej ne vidi kakega prispevka k strpnosti in k dobremu sožitju v udeležbi pri proslavah 60-letnice plebiscita, temveč le v širokem osvoboditvi, bodisi v alternativnem oktobru, predvsem pa še v osvoboditvi in vzgajanju k strpnosti že v šoli.

Klub slovenskih študentov v Gradcu

Gradišćanski Hrvati

so obiskali matično domovino

Predstavniki Hrvaškega akademkega kluba na Dunaju, ki je ena izmed organizacij gradišćanskih Hrvatov, so prejšnji teden obiskali SR Hrvaško, kjer so jih sprejeli tudi visoki predstavniki družbenopolitičnega življenja.

Tako je delegacijo Hrvaškega akademkega kluba sprejel tudi predsednik republiškega komiteja SZDL Hrvaške Jovo Ugrčić, ki so ga člani delegacije seznanili z dejavnostjo svoje organizacije, prav tako pa tudi s položajem hrvaške narodne skupnosti v Avstriji s posebnim oziranjem na razmere, v kakršnih ta skupnost živi 25 let po podpisu avstrijske državne pogodbe, katere 7. člen zagotavlja hrvaški in slovenski narodnosti vse pogoje za enakopraven razvoj, vendar pa Avstrija teh svojih obveznosti doslej še ni izpolnila.

Predsednik Ugrčić je pri tej priložnosti opozoril na znano stališče Jugoslavije do svojih manjšin v sosednjih državah ter naglasil, da republika Hrvaška in celotna Jugoslavija dosledno stojita za temi manjšinami in odločno podpirata njihov pravični boj za doseg narodnostnih pravic. Izrazil je prepričanje, da bodo tudi gradišćanski Hrvati lahko uspešno izpolnjevali svojo vlogo mostu za vzpostavitve in krepitev sodelovanja med obema sosednjima državama. Obenem pa je zagotovil, da bo Hrvaška tudi v bodoče utrjevala in razširjala sodelovanje s predstavniki hrvaške narodne manjšine na Gradišćanskem.

Pesem in ples

povezovalni člen med narodi

Že dobrih dvajset let prirejajo v Železni županiji na Madžarskem, kjer živi slovenska in hrvaška manjšina, takomenovane narodnostne dneve, ki so se medtem že razvili v vsakoletno manifestacijo kulturnega, jezikovnega in siceršnjega življenja in razvoja porabskih Slovencev in Hrvatov, pa tudi tamkajšnjih Nemcev. Še več: „Narodnostni dnevi so skupni praznik Madžarske in Jugoslavije, ki s svojo narodnostno politiko prispeva k še hitrejšemu kulturnemu dvigu Hrvatov in Slovencev v Železni županiji,“ kakor je naglasil sekretar Demokratične zveze južnih Slovanov na Madžarskem Djuro Djurok.

Tudi letošnji narodnostni dnevi, katerih osrednja prireditev je bila tokrat v Gornjem Zidanju, najbolj hrvaški vasi v Železni županiji, so potekali v znamenju take manifestacije. Za uvod so imeli Hrvati in Slovenci manjše prireditve po svojih vaseh, kjer so poleg domačinov nastopile tudi folklorne skupine iz matične dežele. Na osrednji prireditvi pa se je zbralo na stotine udeležencev v veliki dvorani novega kulturnega doma „Petöfi Sandor“, ki so ga svečano odprli šele lani novembra. Na ta svoj dom so Hrvati posebno ponosni, saj so v gradnjo vložili ogromno osebnih žrtev in prostovoljnega dela, medtem ko je županija prispevala 7 milijonov forintov.

Med sodelujočimi skupinami na letošnjih narodnostnih dnevih v Železni županiji so bili tudi folkloristi iz Beltincev pri Murski Soboti. V Beltincih pa se sedaj pripravljajo na svojo lastno prireditev — folklorni festival, ki ga bodo letos priredili že desetič, medtem ko naj bi v prihodnjem desetletju prerasel v eno izmed osrednjih turistično kulturnih prireditev v Sloveniji.

Letošnji jubilejni 10. festival v Beltincih bo trajal od 1. do 3. avgusta ter bo potekal pod geslom „Pesem in ples družita narode“. Pod tem geslom bodo namreč sodelovale folklorne skupine iz štirih držav: slovenska in madžarska iz domačega Pomurja, potem slovenska iz Želez-

ne županije na Madžarskem, slovenska iz Gorice v Italiji, koroške Slovence iz Avstrije pa bo zastopala folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple. Sodelovala pa bo tudi folklorna skupina iz Varaždina, ki bo izvedla revijo jugoslovanskih plesov.

Festival se bo pričel v petek 1. avgusta z že omenjeno revijo jugoslovanskih plesov; v soboto bo sledila medobčinska revija folklornih skupin iz pomurskih občin; v nedeljo dopoldne bodo na sporedu folklorne igre, popoldne pa bo osrednja prireditev s povorko in nastopom vseh sodelujočih skupin. V okviru festivala bodo priredili razstavo folklornih rekvizitov in eksponatov. Prireditelji bodo izdali tudi posebne jubilejne značke in razglednice, prav tako pa bodo poskrbeli za prodajo izdelkov pomurske domače obrti.

Gradivo študijske komisije

za vprašanja koroških Slovencev

Na Dunaju so — kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista — predstavili osmi zvezek iz zbirke „Gemeinsames Kärnten — Skupna Koroška“, ki jo izdaja nemško-slovenski koordinacijski odbor celovške škofije. Knjiga, ki jo je napisal dr. Theodor Veiter, ima naslov: „Die Kärntner Ortstafelkommission — Arbeit und Ergebnisse der Studienkommission für Probleme der slowenischen Volksgruppe in Kärnten 1972—1975“.

V predgovoru utemeljuje Veiter izdajo te knjige nekako takole: čeprav delo omenjene komisije ni našlo odmeva v zakoniti rešitvi in čeprav sta slovenski osrednji organizaciji odklonili sodelovanje v njej, je ta komisija le tudi nekaj „pomembnega ustvarila, česar se naj ne pozabi“. V koliko ta ugotovitev drži, je seveda vprašanje. Vendar je knjiga zanimiva kljub temu, posebno zaradi tega, ker je Veiter v svoji znani natančnosti zbral in objavil celotno gradivo, vsa mnenja in pravne predloge, na katerih osnovah so gospodje člani komisije barantali o naših pravicah.

Tako iz 452 strani obsegajoče knjige vzemo, kdo se je za nas vsaj malo zavzel in kdo je bil najbolj nedostopen za vse upravičene težnje in potrebe slovenske narodne skupnosti (sicer te ljudi poznamo tako in tako, vendar sedaj njihova imena najdemo natismjena črno na belu). Vzemo, kako so potekale diskusije o ugotavljanju manjšine; kako so sodili o „vindišarjih“; kako so ocenjevali dotedanji pravni položaj manjšin in še dosti drugih

stvari. Pri tem se Veiter opira na svoje lastne zapiske (kot strokovnjak za mednarodno in manjšinsko pravo je bil član komisije in se je udeležil vseh njenih sej), na uradne zapisnike sej in na spomine drugih članov komisije. Potek sej je bil sicer posnet tudi na magnetofonski trak, vendar teh posnetkov v uradu zveznega kanclerja menda ni več mogoče najti(!).

Zbrano in objavljeno gradivo o „delu“ komisije samo enkrat več potrjuje pravilnost stališča, ki smo ga v tem vprašanju zastopali koroški Slovenci, ki se iz znanih vzrokov tudi nismo udeležili sej komisije. Vsak še tako majhen pozitiven korak v prid manjšini (zlasti pravni strokovnjaki, med njimi tudi Veiter, so pokazali še največ razumevanja in širine) je bil zavrnjen; zakonito rešitev iz leta 1976 pa je v glavnem predlagal — v vlogi podaljšane roke KHD — FPÖ-jevski član komisije, in sicer že leta 1973, tako da je bilo njeno delo vsaj v dobi 1973—1975 le še alibi za vlado, da bi domači in mednarodni javnosti pokazala, kako „skrbno“ in „demokratično“ se pripravljajo rešitev manjšinskega vprašanja oziroma izpolnitev tozadevnih obveznosti iz državne pogodbe.

Tako pa objavljeno gradivo samo pokaže, kako je uradna politika v manjšinskem vprašanju spet enkrat kapitulirala pred nemškim nacionalizmom in se ujela v njegovi pasti — trostrankarskem protimanjšinskem paketu.

Novo vodstvo koroške KP

Minulo soboto se je sestalo na prvi seji novo vodstvo koroške KPA, ki je bilo izvoljeno na nedavni deželni konferenci v Beljaku. Takrat je namreč dosednji predsednik Josef Nischelwitzer prosl, da bi ga ne izvolili več za predsednika stranke. V navzočnosti predsednika vseavstrijske KP Franza Muhrija je bil za novega predsednika koroške KP izvoljen dosednji deželni sekretar stranke Arnulf Raimund. V novem deželnem sekretariatu pa so poleg Raimunda še Mirko Messner, Johann Perdacher, Josef Permes, Maria Rabitsch, Regina Taupe, Gerhard Steingress in Josef Nischelwitzer.

Deželno vodstvo KPA je na svoji seji sprejelo resolucijo, v kateri je zavzelo odločno stališče proti vsem poskusom omalovaževanja neonacistične in desničarske ekstremistične nevarnosti v Avstriji. Pri tem so opo-

zorili na sramotno dejstvo, da je pri letošnjih predsedniških volitvah kandidiral tudi Burger, ki je dobil 140.000 glasov. Zlasti pa vzbuja zaskrbljenost tozadevni razvoj na Koroškem, kjer je Burger zabeležil uspeh, ki je daleč nad avstrijskim povprečjem. Koroško vodstvo KPA je v tej zvezi izrazilo solidarnost z demokratičnimi in protifašističnimi silami in podprlo njihovo zahtevo po prepovedi vseh neonacističnih organizacij, kakor to zahtevajo državna pogodba in avstrijski zakoni.

V resoluciji se je KPA zavzela tudi za nadaljnjo razširitev gospodarskega sodelovanja med Avstrijo oz. Koroško ter sosednjimi deželami. Izrecno so pozdravili najnovejša prizadevanja za poglobitev tozadevnih odnosov s Slovenijo in z Jugoslavijo, hkrati pa kritično ocenili poskuse določenih uradnih krogov na Koroškem, da bi tako sodelovanje torpedirali. Kot primer takega sodelovanja so opozorili na sporazume, ki veljajo med zveznima deželama Tirolsko in Predarlško na eni ter Južno Tirolsko na drugi strani.

Nagrajena „neodvisnost“

Koroški dnevnik „Kleine Zeitung“ velja za neodvisen list — tako se vsaj sam imenuje in tako ga predstavljajo njegovi tvorci. Sedaj pa se je ta „neodvisnost“ izkazala v nekoliko drugačni luči: vodja koroškega uredništva Kleine Zeitung Heinz Stritzl je namreč prejel nagrado FPÖ za njegovo prizadevanje „za načela in nadaljnji razvoj svobodnjaškega družbenega reda“.

Kakšna mora biti ob takšnem priznanju neodvisnost, res ne bo težko ugotoviti. Saj nezasluženo te nagrade Stritzl menda ni prejel?

Uspela zaključna prireditev

domske skupnosti dijaškega doma SŠD

Letošnja zaključna prireditev dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu je brez dvoma stala v znamenju pričetka gradnje novega dijaškega doma, ki bo odgovarjal vsem zahtevam sodobnega vzgojnega centra za mladino. To je udeležencem prireditve sporočil tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser, ki je s tem naglasil, da ZSO skupno s Slovenskim šolskim društvom

skrbi za gradnje takih projektov, ki služijo ohranitvi naše narodne skupnosti na Koroškem. Zato bo tudi pričetek gradnje novega dijaškega doma v jeseni ena izmed nadaljnjih akcij na tem področju. Tajnik ZSO pa je ob tej priložnosti tudi povedal, da uresničitev takih objektov zahteva mnogo samoiniciative in požrtvovalnosti.

O pomenu vzgoje mladine je spregovorila ravnateljica dijaškega

doma SŠD Ančka Kokot in med drugim menila, da vzgojitelji opravljajo važno funkcijo, ko med šolskim letom skrbijo za vzgojo dijakov, ko jim takorekoč nadomeščajo starše. Zato je tudi potrebno primerno okolje. Ravnateljica pa je pripisala velik pomen tudi povezavi vzgojiteljev s starši in izrazila svoje zadovoljstvo nad prisotnostjo staršev na prireditvi.

Da v dijaškem domu SŠD posvečajo mnogo časa delu z mladino, je vsekakor pokazala zaključna prireditev. Posebno se je to odražalo v sporedu, ki je vseboval dela avtorjev naprednih idej, kot je Ivan Cankar, razumljivo pa tudi novejša in sodobna književnost (o sporedu prireditve posebej poročamo na 6. strani — op. ured.). Tako kot vedno, se je tudi tokrat pokazala tesna povezanost dijaškega doma SŠD z matičnim narodom, saj so pri sporedu sodelovali dijaki dijaškega doma srednje tehnične šole iz Ljubljane. Prireditev pa so s svojo prisotnostjo počastili tudi konzul SFRJ v Celovcu Svetislav Popovič, predstavnik jugoslovanske trgovinske zbornice v Celovcu Veno Doljak, predsednik Slovenskega šolskega društva dipl. inž. Franci Einspieler, predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacher in tajnik Slovenske prosvetne zveze Franci Sadolšek.

Kvalitetno izvajanje sporeda, ki so ga za letošnji zaključek šolskega leta pripravili dijaki, ki bivajo v dijaškem domu SŠD, tembolj upravičuje potrebo po novem dijaškem domu, saj je sedanji postal že davno pretesen in je zlasti za potrebe izvenšolske dejavnosti čedalje manj primeren. Gradnja novega objekta pa je postala potrebna tudi zato, ker je interes slovenskih staršev, da bi svoje otroke dali v dijaški dom SŠD, vedno večji. Kot znano, v domu v Tarviser-straži trenutno lahko nudijo streho sedemdesetim dijakom in morajo ob začetku šolskega leta zaradi pomanjkanja prostorov vedno spet odbiti prošnje številnih staršev, ki svoje otroke želijo dati v ta dom. Zato je letošnja zaključna prireditev v dijaškem domu SŠD bila še posebno razveseljiva, saj je pomenila trenutek, ko bomo koroški Slovenci šli v akcijo, katere uresničitev bo brez dvoma zapolnila potrebo po novem mladinskem centru v Celovcu.

Število učencev nazaduje

Statistiki napovedujejo, da se bo z novim šolskim letom 1980/81 v Avstriji občutno zmanjšalo število šolarjev-začetnikov, in sicer za več kot 20.000, pri čemer bo najbolj „prizadet“ obvezno šolstvo, medtem ko na področju poklicno-izobraževalnega šolstva nasprotno pričakujejo povečanje števila šolarjev. Sploh bo v obveznih šolah (ljudska, glavna in posebna šola, politehnični letnik in integrirana skupna šola) v novem šolskem letu skoraj 39.000 učencev manj kot letos, za dobrih 1000 dijakov pa se bo zmanjšalo tudi število učencev na splošnoizobraževalnih višjih šolah med katere spada tudi gimnazija. Obratno pa pričakujejo znatno več šolarjev v poklicnem šolstvu.

Nazadovanje števila šolarjev je v zadnjih letih privedlo že do večjega števila nezaposlenih učiteljev. Zato se je pristojno ministrstvo sedaj odločilo za reformo predpisov, s katerimi je določeno število učencev na posameznem razredu. Ljudskošolske razrede, ki imajo več kot 30 učencev, bodo po novih predpisih delili in tako bo mogoče zaposliti večje število učiteljev. Ta sprememba pomeni, kakor je

bilo te dni objavljeno, da bo na Koroškem našlo zaposlitev vseh 140 novih učiteljev, ki so letos končali študij. Poleg teh bodo z novim šolskim letom zaposlili še nadaljnjih 30 ljudskošolskih učiteljev, ki so zaradi pomanjkanja ustreznih mest na Koroškem zaposlitev našli izven domače dežele. Iz objave pa ni razvidno, ali bodo na Koroškem našli delo tudi vsi doslej nezaposleni učitelji lanskega letnika.

Predvsem pa iz tozadavne objave ni razvidno, do kakšnih sprememb bo prišlo na dvojezičnih šolah, oziroma v kolikšni meri bo zagotovljena zaposlitev vseh dvojezično kvalificiranih učiteljev. V tej zvezi bi bilo vsekakor želeli, da bi končno odpravili razne nedostatke med katere spada tudi dejstvo, da na primer predmet „ročnost“ (Werken) „poučujejo“ učne moči, ki niso ustrezno kvalificirane. Sploh pa bi delitev razredov morali v prvi vrsti prakticirati prav na dvojezičnih šolah, kajti pouk v dveh jezikih je gotovo dosti bolj zahteven tako za učitelja kot za šolarja — znižanje števila učencev torej pomeni olajšanje dela in s tem tudi izboljšanje učnega uspeha.

IVAN DOLENC

Slovenska kulturna publicistika v Kanadi

V istem listu je prav tako prvič v kanadskem tisku spregovoril slovenski pesnik in pisatelj v ponatisu.

Z izpolnitvijo svojega pglavitnega cilja, ki je bil zmaga zaveznih sil nad nacizmom in fašizmom v Evropi, je v prvih pomembnih letih pričel usihati — z drugimi deli lista vred — tudi pritok kulturno zaokroženih dopisov. Razlogi za končen neuspeh te publikacije so številni in povečini politične narave; tega, da je list sploh prenehal izhajati, da je bila menda kriva pretesna povezanost slovenskega dela s hrvaškimi in srbskim delom organizacije-založnice, kjer se je v drugi polovici štiridesetih let razsejalo Slovincem prav nepotrebna in nerazumljiva levičarska skrajnost. Za nas je tukaj spet glavno dejstvo, da so bolne politične razmere, ki niso bile nujno izrazito slovenske, uničile prvi slovenski list v Kanadi.

Zal so se podobne, enako nevzdržne politične vihre od takrat naprej podile nad vsakim poskusom za zmerni in prvenstveno kulturni slovensko-kanadski tisk v petdesetih in šestdesetih letih, in segajo tudi v naša sedemdeseta leta. Po svoji obliki in vsebini so se ti nepotrebni pojavi mogo-

če tu in tam menjali, ohranili pa so svoje bistvo, ki je v tem, da preprečujejo vsakršno plodno, izvirno in samosvojo kulturno slovensko publicistiko med kanadskimi Slovenci.

S prihodom prvih slovenskih izobražencev — tistih, ki so zapustili domovino zaradi vojne takoj leta 1945, in tistih, ki so jo zapustili v petdesetih ali zgodnjih šestdesetih letih zaradi stalinistično zapetih odnosov do posameznika, in sam se prištevam med te zadnje begunce, potem pa še tistih, ki so prišli sem iz bolj prijemljivih, materialističnih nagibov, po avto in po hišo, zaradi lažjega življenja — je bilo pričakovati, da se bo položaj kulturne publicistike v Kanadi spremenil v korist slovenskega kulturnega življenja med nami in v korist oblikovanja samostojne slovenske podobe. To pričakovanje pa se je uresničilo le delno, po mojem v žalostno skromnem obsegu.

Ker je v teh letih — vse do danes — še kar naprej imela prednost politična akcija, se zdi, da ni bilo ne časa in ne primerne ozračja za razmah kulturne publicistike, ki bi imela svoje korenine v Kanadi. Po zgledu predvojnega navezovanja slovenskih Kanad-

čanov na politične in kulturne centre druge so se kulturni ustvarjalci iz prve skupine povojnih priseljencev vezali na Cleveland, Gorico, Celovec in Argentino, v Torontu pa ustanovili samo izrazito politično in organizacijsko spet meddržavno mesečno glasilo „Slovenska država“, potem pa samo še versko revijo „Božja beseda“. Za na vse strani odprto kulturno publicistiko, kakršna je v navadi pri drugih kulturnih narodih v svetu, za kanadsko slovensko slovstvo, kritiko, esejistiko — po vzorcu argentinskega „Meddobja“, če hočete, ali pa še primernejšega zgleada tržaških slovenskih revij — tu spet ni bilo ničesar. Zato se mi ne zdi niti malo čudno, če poznamo iz tega kroga samo štiri, pet kulturnih imen za uporabo v teh zapiskih, in tu sta verjetno med najvidnejšimi Ted Kramolc, pesnik in pisatelj, in dr. Rudolf Čuješ, esejist.

Za drugo skupino ustvarjalcev omenjeni publikaciji nista vabljeni ali pa sploh zaprti, to pa v skladu z ožje zarisanimi uredniškimi programi. In tako je ta krog Slovencev objavljal vsepovsod po Ameriki in v svetu, v zadnjih nekaj letih tudi v Sloveniji, samo v Kanadi ne. Zase lahko navedem, da sem zaradi teh in takih razmer tiskal svoja leposlovnna dela v „Ameriški domovini“, „Prosveti“, „Glasu naroda“, pri „Svobodni Sloveniji“ v Buenos Airesu, v ljubljanski „Rodni grudi“, koledarju Slovenske izseljenske matice, v mariborskih „Dialogih“ in prav

DAN IZSELJENCEV

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 6. julija 1980 s pričetkom ob 14.00 uri v Kulturnem domu na Radišah svojo

redni občni zbor

ki bo letos še posebej v znamenju 35-letnice zmage nad fašizmom in vrnitve iz pregnanstva.

Občno zbor bo tudi tokrat povezan s tradicionalnim

DRUŽABNIM SREČANJEM

ki ga bosta z nastopi popestrila

- pevski zbor SPD „Radiše“ z Radiš
- folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple.

Vsakoletni DAN IZSELJENCEV je postal tradicionalno srečanje bivših pregnancev, da obudijo spomin na skupno trpljenje v času nacističnega nasilja ter zavzamejo stališče k aktualnim vprašanjem slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Tokrat velja še posebej omeniti nevarno množično se pojavljanje nacionalizma in neonacizma, proti katerim je treba biti buden in odločen, da se nikdar več ne bi ponovili časi nasilja in preganjanja.

Poskrbimo, da bo srečanje spet prepričljiva manifestacija naše zvestobe tistim vrednotam, za katere smo bili v najtemnejši dobi naše narodne zgodovine pripravljene doprinesati velike žrtve. Zato vsi na srečanje — bivši izseljenci in predvsem tudi mladina, ki bo le tedaj mogla nadaljevati delo svojih prednikov, če bo poznala resnico o njihovem trpljenju in boju.

Prisrčno vabljeni bivši pregnanci z družinami, prijatelji in znanci!

Zveza slovenskih izseljencev

Umrli je Drago Pahor

zaslužni borec za pravice primorskih Slovencev

V Trstu je pred kratkim umrl znani slovenski narodni in kulturni delavec Drago Pahor, ki se je dolga desetletja udeleževal kot šolnik in neugnani borec za slovensko šolo na Primorskem.

Rodil se je pred 75 leti v Škednju, predmestju Trsta, kjer je rasel v težkem, a borbenem tržaškem vzdušju. V Tolminu je obiskoval učiteljske in bil glavni organizator slovenskih srednješolcev v Italiji. Po prihodu fašizma je moral zbežati v Jugoslavijo, kjer pa ga je potem spet pregnal nemški nacizem. V izgnanstvu v Srbiji mu je uspelo zbežati in se je ilegalno prebil v Slovenijo, kjer je leta 1943 prišel v partizane. Leta 1944 ga je Slovenski narodnoosvobodilni svet (ilegalna slovenska vlada med narodnoosvobodilnim bojem — op. ured.) imenoval za okrožnega šolskega nadzornika, po osvoboditvi pa se je vrnil v Trst in nadaljeval svoje bogato delo na različnih področjih narodnega življenja, predvsem pa v slovenskem šolstvu.

Obsežno pa je bilo tudi Pahorjevo publicistično delo. Že v dvajsetih

letih je začel sodelovati pri naprednih slovenskih revijah in bil udeležen pri izdajanju listov za slovensko šolsko mladino. S tem delom pa je nadaljeval tudi po osvoboditvi ter napisal več sto člankov in razprav, v glavnem o zgodovini slovenskega šolstva v zamejstvu. Svoje prispevke je objavjal v številnih listih in revijah na Primorskem in v matični Sloveniji, pa tudi med sodelavci Koroškega koledarja bomo zasledili njegovo ime.

V Primorskem dnevniku je v spominskem članku zapisal Jože Koren: Z D. Pahorjem je odšel iz naših vrst človek, ki se je vztrajno in nesebično razdal za skupne narodne koristi, človek, ki ni poznal miru, ki je sovražil mlačnost in površnost, človek, ki je samo v delu in splošni angažiranosti videl smisel življenja. Z Dragom Pahorjem je odšel človek, ki je svoje najboljšje moči namenil mladim in zato šoli kot tisti ustanovi, ki so nam jo vzeli, ker so nam hoteli vzeti mladino, pa smo jo s krvjo naših žrtev obnovili, da bi nam vzgajala zdrav zaveden in sposoben rod...

gotovo še drugje, kjer je kaj mojega izšlo v ponatisu. Mnogi drugi slovenski ustvarjalci po Kanadi so v istem času ali povsem utihnili ali pa se sploh umaknili iz slovenske javnosti, in zadnjih je menda še največ. Kot da so se določeni nestrpni krogi zarotili, da v Kanadi ne sme biti zmerne slovenske kulturne publicistike — v veliko škodo slovenskega kulturnega profila, posebej še morebitnih novih slovenskih ustvarjalcev, in v kulturno sramoto naše kanadske etnične skupnosti.

V ta čas spada razmnoženo društveno „Glasilo“ Vzajemne podporne zveze „Bled“ ali „Bulletin“, kot so ga imenovali. Prva številka je izšla aprila 1957 v Kirkland Lakeu, to je med predvojnimi izseljenci. Znanji so še trije nadaljnji priložnostni snopiči, Zadnji verjetno z datumom 3. aprila 1959.

Urednik Frank Račič je v svojem prvem uvodniku in „Pogovoru s članstvom“ povedal, da izhaja ta publikacija „za večjo povezanost med članstvom in na splošno vseh Slovencev v Kanadi“. Pozval je bralce: „... ne dovolite nikakor, da se ta cvet naroda izgubi v tujskem morju...“ in izrazil željo, „da se ohrani vsaj prva generacija naroda“.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Igralci SPD „Bilka“ so se predstavili z igro

SPD „Bilka“ v Bilčovsu je znova pripravilo nekaj zabavnega za svoje občinstvo: v nedeljo, 22. junija so domači igralci uprizorili komedijo Marjana Marinca, Ad acta.

Duhovit tekst, katerega je posrečeno za koroške razmere priredil Marjan Srienc, obravnava razmere v tričlanski družini, kjer gospodari odločna mati in obupava mladenec soproj. Le-ta leze nezadržano navzdol na službeni lestvici, vendar ni dovolj močan, da bi svoje sposobnosti dokazal z delom. Raje živi v spominih na leta, ko je svojim podrejenim še lahko vlival strah in se pri tem počutil silno pomembnega. Tretji član je hči Cvetka, študentka z ljubko glavico polno papirnatih formul in neživiljenjskih načel, ki pa kaj kmalu spuhete, ko

se čisto banalno — zaljubi. Mladi podnajemnik Milan je prikupen fant z razumno glavo, vendar trn v peti hišnemu gospodarju. Položaj se hipoma spremeni, ko oče zasumi, da je mladi uslužbenec član tiste organizacije, preko katere si marsikdo obeta osebnih koristi — Heimatdiensta. Oče Karlo skuje s svojim vedno oh tako pametnim prijateljem Rudijem načrt, da bi Milana pridobil zase in bi mu ta pomagal do stolčka. Konec je pričakovani in tragikomičen: mlada ljubezen premaga ovire, častihlepni oče in njegov petolizniški

uradnik Federbeisser pa sta kaznovana za svoje umazano ravnanje in intrigiranje.

Igralska tradicija v Bilčovsu je že znana. Na tem področju je „Bilka“ eno najbolj aktivnih društev na Koroškem. Tokrat je bil igralski ansambel sestavljen iz izključno mladih igralcev in ni skrbi, da bi v Bilčovsu tovrstno kulturno delovanje zamrlo.

V režiji Tomija Gasserja, ki je sam dolgoletni stebel dramske skupine v domačem kraju, so igralci podali komedijo tako, kot je treba: zabavno in s srcem. Gasser je dobro opravil vodstvo predstave: igra je bila neprisiljena in kar je najbolj razveseljivo, utrip dogajanja, celoten ritem predstave je izpričal gledališkega mačka, ki ve, da je treba publiko držati ves čas v napetosti in pričakovanju, da bo zadovoljna. In taka je brez dvoma tudi zapustila dvorano.

Osrednjo vlogo samopomilujočega se očeta Karla Trdine je odigral Gusti Zablantnik, ki je dosledno prepričan z omejenim intrigantstvom in odvisnostjo lastnega mnenja od žene in svojega prijatelja. Njegovo ženo Ano je suvereno odigrala Ani Ogris, hčerko Cvetko pa Marija Stingler, igralka z osepiljivimi pasažami, ki dokazujejo izredno nadarjenost. Hanzl Gasser v vlogi podnajemnika Milana je odigral svoj del navihano in inteligentno. Franci Stingler je dobro izdelal napihnjen značaj moralnega ničvredneža. Pohvala pa velja tudi Lipeju Ogris-Martiču, ki je stransko vlogo pisarja Federbeisserja odigral tako dobro, da je požel aplavz na odprti sceni.

Eno z drugim: predstava, vredna, da si jo ogledajo še drugod po Koroškem in prav gotovo tudi eden najvažnejših dogodkov v kulturnem delovanju SPD „Bilka“.

Občinska seja v Žitari vasi

„Solidarnost pomeni, da vzame vsak od nas, ki stanuje tako ugodno, da je dosegljiv s tovarnjakom, kanto za odpadke.“ Na takšen edinstven način je v diskusiji okoli odredbe o odvažanju odpadkov definiral župan Michael Posod solidarnost.

Šlo je za to, da mora po novo sprejetem predpisu vsak občan, ki stanuje tam, kamor lahko pripelje tovarnjak, ki bo odvažal odpadke, vzeti kante za smeti, drugi, ki pa stanujejo v bolj obrobni krajih, pa se lahko poslužujejo vreč, ki jih bodo napolnili z odpadki in ob gotovih dnevih pripeljali na določena mesta. Diskusija je nastala zaradi tega, ker so omenjene vreče znatno cenejše in je po predpisu skoraj večina občanov prisiljena vzeti kante, ki so bolj drage. Diskusija okoli te teme je predstavljala skorajda višek občinske seje 18. junija 1980 v Žitari vasi, ki je nasplošno potekala v mirnem vzdušju in je kljub obširnemu programu trajala samo uro in pol. Razen predloga, ki ga je predlagala frakcija SPO, so bili vsi predlogi sprejeti soglasno. Socialisti so namreč predlagali, da naj dobi letos domače nogometno moštvo 15.000 šilingov, če doseže prvo mesto v drugem razredu ter 10.000 šilingov če postanejo drugi. Ta predlog je bil sprejet z glasovi SPO proti glasovom ostalih dveh v občinskem svetu zastopanih strank.

Občinski svet je soglasno sprejel predlog odbora za tujski promet, ki predvideva povišanje vstopnine na Že-

neškem jezeru: nove cene so: za odrasle 8, za otroke 3 šilinge, tedenske vstopnice pa stanejo sedaj za odrasle 40, za otroke pa 15 šilingov. Krajevna taksa je bila povišana za šiling in znaša sedaj tri šilinge.

Občinski svet je sklenil, da podpre SPD „Trta“ s 1000 šilingi za ureditev društvenih prostorov, ter da podpre novoustanovljeno otroško folklorno skupino SPD „Trta“ s 3000 šilingi. Ker otroška folklorna skupina SPD „Trta“ trenutno nabavlja obleke oziroma noše, lahko dvignejo društveniki „Trte“ denar za štiri leta naprej.

Omeniti moramo še izjavo občinskega svetnika in namestnika župana Eisnerja (OVP), ki je, ko se je župan Michael Posod pritoževal, da hočejo nekateri ljudje financirati vse zadeve v občini iz takojimovane „Abstimmungsspende“ dejal, da je dobro, da je pred 60 leti bil „abverkampft“ in menil, da bo morda možno čez dvajset let za uspešni „ortstafelsturm“ prejeti podobno podporo. Ob koncu seje ga je odbornik EL Kukovica vprašal, ali je to izjavo mislil resno, Eisnerjev odgovor pa je bil, da kaj takšnega sploh ni rekel. Čudno se zdi, da dajejo gotovi ljudje prav v „jubilejnim letu“ takšne izjave, ki nas nekoliko spominjajo na dogodke leta 1970, ko je prav protislovenska gonja bila vzrok za „uspešni ortstafelkampft“ za katerega vsi vemo, kdo je bil organizator in nosilec pohodov proti dvojezičnim tablam leta 1972.

Slovensko šolsko društvo v Celovcu

9020 Celovec, Tarviserstraße 16

Javni razpis

Slovensko šolsko društvo v Celovcu razpisuje gradbena dela za gradnjo novega dijaškega doma v Mikschallee v Celovcu.

Firme, ki so zainteresirane za izvedbo gradbenih del, lahko dvignejo podlage za ponudbo pri arhitektu dipl. inž. Janezu Oswaldu, Ankershoferstraße 45 proti plačilu manipulacijskih stroškov v času od 30. junija do 4. julija 1980 in dobijo vpogled v gradbene načrte.

Objekt bo obsegal ca. 20.500 m³ zazidane prostornine.

Ponudbe naj se predložijo 4. avgusta 1980 ob 10.00 uri na sedežu Slovenskega šolskega društva, Tarviserstraße 16 v Celovcu, kjer jih bomo pregledali in protokolirali.

OSREDNJA PISARNA
V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure.
Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO,
tov. Felksom Wieserjem

OKRAJNA PISARNA PLIBERK

posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

1. 7. 1980
dipl. inž. Einspieler Franci
8. 7. 1980
dipl. inž. Wieser Feliks

Slovenska prosvetna društva — „Zila“, „Dobrač“ in „Jepa-Baško jezero“ vabijo na

DRUŽABNO SREČANJE NA BLEŠČECI
(v „Koči nad Arhovo pečjo“)

v soboto 28. junija 1980
Skupni odhod ob 16.30 uri s Kopanja (gostilna Sticker)

Prisrčno vabljeno!

KONCERT

v nedeljo 29. junija 1980 ob 20. uri v farni dvorani v Šmihelu.
Nastopa mešani pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus“ iz Celovca.
Prireditelj: KPD Šmihel

Partizanska pesem izraz tradicionalne slovenske protifašistične miselnosti

Vselej, ko širom po Koroški zadoni partizanska borbeno pesem, jo publika sprejme z navdušenjem in zanosom. Medtem, ko velikonemški nacionalizem vedno bolj odkrito propagira svojo preživelo ideologijo, je postala nega partizanske pesmi nujen izraz tradicionalne slovenske antifašistične miselnosti starejše kot tudi mlajše generacije. Zavedamo se, kako pomembno je organizirano in zavestno predajanje naših borbenih kulturnih vrednot iz roda v rod. Ustanovitev partizanskega pevskega zbora je postala nujnost in prepričani smo, da bo naletel na pozitiven odmev pri rojakih, pa tudi v vrstah nemškogovorečih demokratov. Iz teh razlogov pozivajo Slovenska prosvetna zveza, Zveza koroških partizanov in pripravljani odbor Koroškega partizanskega pevskega zbora ljubitelje partizanske in borbeno pesmi na prvo vajo, ki bo hkrati tudi prvo srečanje z dirigentom profesorjem Brankom Čepinom, izvrstnim strokovnjakom in pevovodjem, znanim tu in onstran meja.

To srečanje bo v sredo, 2. julija 1980 ob 20. uri v prostorih kulturnega doma v Šentprimozu.

Vabljen je vsakdo, ki čuti veselje do petja in kateremu je partizanska pesem pomembna.

Trije odborniki ZSO so slavili zaključek študija

V zadnjem času so kar trije odborniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem končali svoj visokošolski študij: dr. Mirko Boročnik (pravo), magister Marijan Gallob (matematika in zgodovina) ter dipl. inž. Kristijan Ogris (tehnična matematika). Minulo soboto so povabili ostale odbornike ZSO na družabni večer pri Lucu v Veselah, kjer so v prijetni družbi skupno „proslavili“ brez dvoma redek dogodek, ko so takorekoč istočasno končali študij trije mladi koroški Slovenci, ki so hkrati vsi tudi odborniki naše osrednje organizacije.

V imenu treh slavilencev je spregovoril tov. Kristijan Ogris, ki je dejal, da so se vsi trije vključili v ZSO zato, ker so menja, da v tej organizaciji nalažje deluje tudi po svoji politični usmeritvi; po končanem študiju se hočejo še bolj aktivno udeleževati v svoji organizaciji. Predvsem pa si želijo, da bi čim prej lahko prišli na Koroško in tukaj našli primerno zaposlitev in možnost delovanja v korist narodne skupnosti, ki ji pripadajo.

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter je to pripravljenost pozdravil in spomnil na čase, ko koroški Slovenci skoraj nismo imeli nobene inteligence. Danes se je to bistveno spremenilo, saj imamo že precejšnje število izobražencev na vseh področjih; za vse pa je dovolj dela v našo skupno korist. Trem mladim akademikom je čestital k študijskemu uspehu in jim želel mnogo uspeha v poklicnem življenju — z željo, da bi se čim prej lahko še bolj vključili v naša skupna prizadevanja.

Šentpeter — uspela kulturna prireditev

V soboto 14. junija je strokovna šola za ženske poklice v Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu imela svojo zaključno prireditev — akademijo, ki se je odvijala pod geslom „Naroda bogat zaklad, zbirka starih je navad“.

Kot po navadi je bila tudi ta prireditev odlično pripravljena in dobro obiskana. V okviru razstavljenih predmetov so bili na ogled in tudi napredaj kulinarčni užitki mladih bodočih kuharic in krojaški izdelki bodočih modnih kreatork. Poleg tega smo si lahko ogledali še celo vrsto drugih ročnih del, kar vse priča o spretnosti učark in pedagoških sposobnostih učitelje.

Poleg razstave so se dekleta v okviru akademije predstavila tudi v pesmi in besedi in sicer tri koroške

doline — Rož, Podjuno in Ziljo. V ziljskem narečju je pristni Ziljan mag. Urban Popotnik predstavil ziljsko nošo, nakar so zaplesali „prvi rej“. Seveda ni manjkalo prikaza šeg in navad tako ob priložnosti rojstva, kakor tudi terjenja. To so stari običaji, ki so skoro že prišli v pozabo. Velik zagovornik teh šeg in navad je dr. Janko Zerzer, ki je v okviru sporeda fungiral kot suveren povezovalc in ob tej priložnosti upravičeno izrazil bojazen, da so stare šege in navade v nevarnosti, da utonejo. Prireditev je bila dvojezična.

Glavni kreatorji uspele akademije so bili prof. Jože Ropitz kot motivator, župnik Peter Sticker kot ekspert za odrske nastope in kaplan Janez Tratar, ki je imel odgovornost za glasbeno spremljavo.

Minimundus — novi modeli

Minimundus „mali svet ob Vrbskem jezeru“ so letos obogatili za več novih modelov in ga s tem naredili še bolj privlačnega. V Minimundusu so razstavljeni najbolj znani modeli raznih poslopij iz celega sveta. V petek preteklega tedna je Franz Hillinger, župan iz Linza predal Minimundusu model poslopja Brucknerjeve hiše (Brucknerhaus), katerega original je bil zgrajen leta 1974. Ker sta modela „Stolp v Pizi“ in „Wiesbadenski zdraviliški dom“ (Kurhaus von Wiesbaden) že odslužila — zob časa in vremenske nepravilike so ju precej prizadele, so nabavili nova modela. Stolp so obnovili, Wiesba-

denski zdraviliški dom pa so dobili poklonjen ob priložnosti letošnje 50-letnice pobratenih mest Celovec — Wiesbaden. Med nadaljnimi posebnostmi Minimundusa so vsekakor lovski grad cesarja Friedricha II. Castel del Monte; admiralska ladja „Theodor Körner“ in rečni parnik z Mississippija „Natchez“. Vse tri modele je zgradil naš rojak Friedrich Jerina s Trebinje pri Sentilju. Poleg namestitve modelov so speljali v Minimundusu tudi nove poti in uredili senčna počivališča za obiskovalce.

Obisk Minimundusa vsakemur toplo priporočamo.

Hotel Korotan renoviran v novo sezono

Hotel Korotan v Sekiri leži na eni izmed najlepših točk južne obale Vrbskega jezera. Toda lepa lega v današnjem turizmu še ni vse, kajti gostu je treba nuditi vrsto možnosti za oddih in razvedrilo, da se odloči svoj dopust preživeti v določenem gostinskem obratu. V času gospodarske recesije pa je bitka za gosta čedalje težja, zato se podobno gostinstvo močno trudi, da je konkurenčno in ob zmer- nih cenah nudi kar največ uslug. Z nakazanimi težavami se je soočal tudi hotel Korotan v Sekiri, ki je v težave prišel prav zaradi zastarele koncepcije, v glavnem pa zaradi organizacijskih in kadrovskih težav pri vodenju obrata. Odkar pa je hotel Korotan v najemu družbe Glob- trade, katero sestavljata delovni organizaciji Emona in Radenci, se je situacija bistveno spremenila. Hotel Korotan v Sekiri so za letošnjo sezono povsem prenovili tako, da odgovarja zahtevam časa.

Novi direktor hotela Korotan v Sekiri je Drago Marič, izkušen človek v vodenju gostinskih obratov. Ob začetku turistične sezone smo to- variša Mariča zaprosili za razgovor z našim sodelavcem.

SV: Tovariš Marič, postali ste di- rektor hotela Korotan v Sekiri in s tem prevzeli zelo odgovorno nalogo, saj je dandanes v turizmu konkuren- ca huda, kako ste koncipirali vodenje hotela?

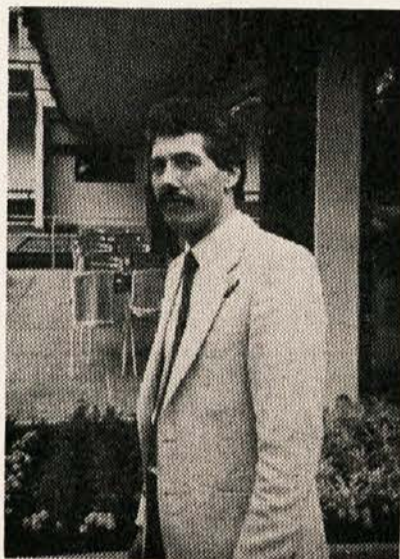
Marič: Delo v turizmu je poveza- no z mnogimi faktorji, predvsem pa je to delo z ljudmi. Po eni strani so to gostje, ki za svoj denar hočejo imeti kar največ uslug, po drugi stra- ni pa uslužbenci zahtevajo svoje pla- če. Glavno je seveda organizacija go- stov, če teh ni, je vse narobe. V tem oziru sem več let nabiral prakso v tujini, med drugim sem bil v Švici, nazadnje direktor hotela Riviera v Portorožu.

V gostinskem obratu je važno, da so zadovoljni vsi, da vsak nedosta- tek odpraviš takoj. Moj koncept je ta, da se neprenehoma ukvarjam z ljudmi — z gosti in z uslužbenci. Če je delovno vzdušje dobro, potem je tudi gost zadovoljen.

SV: In kakšna bo letošnja sezona?

Marič: Bitka za goste se začne že pred sezono. Pogodbe se sklepajo v

zimskem času in tudi priprave pro- storov in vseh drugih stvari tečejo pred sezono. Tako smo hotel pravo- časno adaptirali in uredili okolje. Povsem na novo smo uredili teniško igrišče, kopalnišče in nekatere prosto-

re v hotelu. To so glavni pogoji, da gost dobi tisto kar želi. Kar zadeva sezono moram reči, da sem zadovo- ljen, saj smo hotel odprli že 5. maja in je od tedaj že dobro zaseden. Od

skupno 123 ležišč imamo trenutno zasedenih 95, kar je za ta čas zelo veliko. Za glavno sezono, to je julij in avgust, smo razprodani, dobro pa bomo zasedeni tudi po glavni sezoni vse tja do 15. oktobra.

SV: To se pravi da so gostje za- dovoljni?

Marič: Hotel je v zadnjih letih morda zgubil na svojem imenu. Vzro- ki trenutno niso važni. Zdaj skušamo napake odpraviti in mislim, da nam je deloma že uspelo. To potrjuje tudi anketa gostov, ki smo jo pravkar iz- vedli, vsi so zadovoljni, kritike sploh ni bilo. In to nas veseli.

SV: Kakšne možnosti razvedrila lahko gostom nudite?

Marič: Naš hotel leži na res lepem kraju. Večina sob je obrnjena proti jezeru, kar je zelo važno. Potem imo- mo lastno kopalnišče, igrišče za tenis, poleg tega imamo okoli hotela mno- go možnosti za sprehode. Za zabavo imamo enkrat tedensko plesno za- bavo, za mladino imamo disko-club, v dogovoru s Slovensko prosvetno zvezo bomo prirejali še kulturne ve- čere s petjem in plesi.

SV: Večina gostinskih podjetij se trudi, da bi podaljšala sezono, po možnosti razširila tudi na zimo. Ali tudi pri vas mislite na to?

Marič: To je glavni problem obra- tov, ki delujejo samo v letni sezoni. Zato tudi za hotel Korotan načr- tujemo sezono podaljšati. Prej pa bo treba urediti še marsikaj. Konkretno mislim na pokrit plavalni bazen, kar je za zimo nujno potrebno. Potem bomo skrbeli za prevoze gostov na bližnja smučišča. Po mojem ne bo ovir, da hotel ne bi obratoval tudi pozimi.

SV: Ali sprejemate naročila tudi za skupine?

Marič: Seveda, kapaciteta naše ku- hinje je tako velika, da lahko v krat- kem času hitro postrežemo tudi večji skupini izletnikov. Poleg tega k nam lahko pridejo izvenhotelski gostje na kopanje ali igranje tenisa. Za slednje je seveda potreben dogovor.

SV: Praviijo, da ste dragi, skupine so se včasih pritoževale, kako pa bo letos?

Marič: Naše cene so na vsak način konkurenčne ostalim gostinskim ob- ratom okoli Vrbskega jezera. Pri tem imamo tri kategorije in se sučejo od 260 do 370 šilingov na osebo in dan v pred oz. po sezoni. V glavni sezoni znaša penzion 300 do 420 šilingov. Kar zadeva skupinske usluge, smo seveda pripravljani na dogovor, ta- ko da bo prav za obe strani.

SV: In kakšni gostje prihajajo v vaš hotel?

Marič: V glavnem so to Nizozemci, Danci, Belgijci, Angleži, Nemci, Av- strijci in nekaj tudi Jugoslovanov.

OBVESTILO

SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE

Likovna kolonija „VUZENICA 80“ bo letos med 24. in 30. avgu- stom. Mladi likovniki se bodo tudi letos urili veščin grafike. Seveda bo med bivanjem v Vuzenici ob Dravi tudi dovolj časa za izlete in kopanje. Mladina bo imela priložnost nekaj lepega ustvariti in kot spomin prinesiti s seboj domov. Udeleženci kolo- nije naj bi bili stari vsaj 10 let. Navzgor ni omejitve, vendar običajno sprejemamo udeležence do 20. leta starosti.

Zadnji rok prijave je 31. julij 1980.

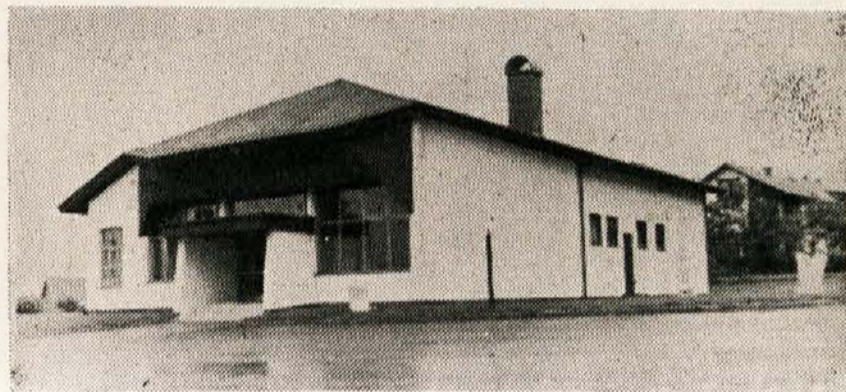
Prijave pošljite na naslov: Slovenska prosvetna zveza, 9020 Ce- lovec, Gasometergasse 10/I, telefon: (0 42 22) 32 5 50

Otvoritev kulturnega doma v Šentjakobu

V nedeljo so prebivalci šentjakob- ške občine slovesno obhajali otvori- tev kulturnega doma in hkrati tudi podelitev pravice, da ima sedaj ob- čina Šentjakob svoj lastni grb in za- stavo.

Poleg številnih občanov so se te- ga občinskega praznika udeležili ko- roški deželni glavar Leopold Wag- ner, ki je imel častno dolžnost otvo- riti novi kulturni dom in predati listino o pravici do občinskega grba

Nedeljska šentjakobška slovesnost je bila vsekakor korak naprej v spo- znavanju realnosti, da na Koroškem živita dve narodnosti. Želja demo- kratične javnosti, ne glede na narod- nost je, da se v tem smislu nadaljuje, da bo novi kulturni dom res hiša srečanja in zblíževanja. Številnim drugim občinam na južnem Koro- škem priporočamo, da posnemajo ne- deljski šentjakobški primer, ker je to vsekakor lep prispevek k boljše-

in zastave; namestnik deželnega gla- varja Erwin Frühbauer in številni zastopniki javnega življenja Koro- ške.

Oba govornika — župan Janez Gressl in msgr. dr. Janez Hornböck, ki je blagoslovil novi kulturni dom, sta v svojih govorih poudarila, da mora novi kulturni dom biti hiša srečanja oziroma dom skupnosti pre- bivalstva obeh narodnosti. Oba go- vornika sta govorila v obeh dežel- nih jezikih. Tudi pevski zbor iz Bejaka A-cappella-Chor je v okviru svojega programa zapel slovensko pe- sem in celo deželni glavar je pri otvoritvenem aktu spregovoril sloven- sko in želel MNOGO SREČE.

mu medsebojnemu razumevanju in miru v deželi.

Otvoritev Kulturnega doma je bila hkrati tudi otvoritvena slovesnost za šentjakobški kulturni teden, ki bo trajal do jutri 28. junija. V pone- deljek zvečer so otvorili slikarsko razstavo „Koroško krajinarsko sli- karstvo 20. stoletja“, kjer so razstav- ljena dela Antona Mahringerja, Pe- tra Krawagne, Wernerja Berga, Ar- nolda Klementsčitscha, Antona Ko- liga in še mnogih drugih. Med ted- nom bo še cela vrsta prireditev, med katerimi bo najbolj pomembna so- botna, ko bodo imeli besedo doma- čini, med njimi tudi mešani pevski zbor „Rož“ SPD „Rož“.

Valentin Polanšek

37

BRATOVSKA JESEN

I. del

Teta je pritresla iz nedrja dve fotografiji in sveženj majhnih listov.

„Joža, to je za tebe, da boš prinesel iz Celovca, ko se pelješ v šefovi zadevi prihodnji teden gor!“

Nagovorjeni je vzel s samoumevno potezo in spravil vse skupaj v svojo listnico. Solčavanka je izročila dva zavoja prav tako dedcu:

„Zefini dečvi naj nabašejo, da zanese v Salo k To- mažu. Ima cel teden časa!“

Mija se je spet spravila v ospredje:

„Kaj rečete, zakaj vabijo mene samo gor na Vrečko- vo planino, ko niti ne vem, kje je to? Po drugi strani pa pride pošta, da je tisto v redu, kar sem naredila za zvezo v Meddolju! Danes pa iz Obvrhja dobim pošto, naj se varujem, ker se nekaj nevarnega plete? Kaj naj nare- dim?“

„Ko bi jaz vedela? Ampak zaradi tvojega novega ime- na se meni smešno zdi. Kaj naj to pomeni? Mene imajo za ‚karto‘, menda zato, ker sem nekaterim iz kart včasih vedeževala.“

Nato se je teta nasmejala. Še bolj kot običajno je zaškilila, kadar se je smejala.

Mija je silila v drugi zadevi vanjo:

„Po nobeni zvezi ne izvem, kaj je s sestro, ki je pred tedni odšla v partizane z Žebrovo. Le meddoljska znanka

je zatrjevala, da so ju menda poslali dol nekam v Jugo- slavijo v šole ... Kod naj bi ženska dobila take vesti?“

Ko je utihnila, je pohrkavala Solčavanka zmedeno, kot bi komaj premagovala v sebi nemir. Krojač je mešal svoj domači tobak s cigareto, katero je strokovno razpa- ral na mizici, kot bi se polotil prtene klobase. Potem je z veliko vnemo svaljal svojo cigareto. Vsega je prevzelo na videz to početje. Kakor da ni nikogar v sobi, se je zabaval sam s seboj. Mija je skoraj zgubljeno pogledovala vanj. Bil je čeden možki.

Odobrovoljen je gledal občinski uradnik Srakl zad- njo kost z ostanki velikonočne gnjati. Škoda, da je tako zmanjkuje. Letos je dobil šunko z Obvrhja, pa še od ta- kega človeka, ki ga je vedno imel za zabitega boljše- vika. Pri Sraklu je bilo vse boljše- viki, kar je smrdelo po cervki, po farovških, po okoliških zagrizenih Slovencih, po tukaj- šnjih kapelških potuhnjencih, kajti vsi rdeči, taki ali taki, vsi hajmatšiclerji in navdušenci za firerja samo v prvih letih po 1938, vsi so na tihem proti nemškemu rajhu, nihče od teh podgan ne veruje več v nemško zmago!

Tako se je zamotal Srakl v svoje misli, ko je ogledal kost. Rad je jedel. Pa dobro in veliko je rad jedel. K sre- či je zavzemal na občini tak položaj, da je priletelo še zmeraj kaj natihoma po ovinkih v njegovo shrambo in kuhinjo, bodisi kaj za pod zob bodisi pristna češpljeva kapljica. Sraklu je pripadal na kapelški občini referat za živilske karte, karte za oblačila in nakazila za obutev — torej je bil najbolj upoštevana oseba. Pred njim je vse trepetalo. Pred njim je vse dvigalo roko v pozdrav. Nje- gova hladnost in zadirnost — katero so prenašali občani na videz kot uradniško šikano in disciplino starega biv- šega cesarskega služabnika. Rad pa se je zajijal v dekl- ške prsi in bingljajoča ženska krila.

Danes, 18. aprila 1944, je pojedel zadnji velikonočni žegenj. Itak dolgo ga je držal. Morda je vedel edini so- sed Mimak, da je Srakl tako za Veliko noč 9. aprila kot za Malo veliko noč 16. aprila (kot so domačini pravili Beli nedelji) skuhal po eno gnjat. Menda sosed ovoha gotove reči tudi skozi skupno steno, ki sta jo imeli Sraklova in Mimakova družina.

Sraklova soproga mu je prinesla še kozarec vina. Da, tudi tega je dobil soprog še vsako nedeljo. Od kod je bila napeljana pipa njegovega skrivajnega soda, tega pa še sosed Mimak ni vedel.

Vklopil je radio in poslušal vojaška poročila. Niče- sar posebnega. Ded se je skisal. Dobro, da se umika Vzhodna fronta tako strateško taktično proti bližnjim po- ložajem tik pred mejami Rajha! je v mislih hvalisal umi- kajočo se hitlerjansko vojsko, ki jo je imel še vedno za nepremagljivo. Muštacana Hitlerja pa za največjega voj- skovodjo vseh časov.

Brskal je po žepnem koledarju, ki so ga napolnjevali termini in NS-funkcionarske zabeležbe. Z nasmeškom je prebral pod torkom 18. aprila: „1941 kapitulacija jugoslo- vanske vojske.“ Kapitulacija? se je zamislil. Kod pa se banditi potlej jemljejo? Izgleda, da so res Italijani, ti po- lentarji, zredili komunistične tolovaje. Od lani septembra, ko je Italija padla, je teh banditskih tolp vedno več.

„Johann!“ je kriknila Sraklova žena. „Hitro se obleci, ob osmih nocoj je proslava v kinodvorani, jutri je firer-jev rojstni dan.“

Kot elektriziran skoči stavec pokonci, zakrili skozi kuhinjo v sobo in ne traja tri minute, že je nared s pripeto strankino značko na sukničevi ovratnici. Dve minuti nato je bila tudi žena gotova.

Strankino krajevno vodstvo NSDAP nikdar ni bilo v tem gnezdu strumno postrojeno. Od leta 1938 dalje se je

Rujte nas, mi ostanemo tu!

Pod tem naslovom so se dijaki, ki bivajo v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu, prejšnje sredo kot domska skupnost predstavili na letošnji zaključni prireditvi. Pokazali so, da poleg učenja v domu SŠD gojijo tudi kulturno dejavnost. Spored, ki so ga pripravili sami, je bil izredno pester, saj je obsegal petje, glasbo, recitacije, ples in igro, skratka za vsakega nekaj. Zato so številni obiskovalci, večinoma starši dijakov, ki svoje otroke zaupajo vzgojiteljem SŠD, pa tudi drugi, nad posameznimi točkami, ki so jih izvajali dijaki, bili vidno navdušeni. Ker v domu SŠD gojijo tudi prijateljske stike z dijaškimi domovi v matični Sloveniji, so na letošnjo zaključno prireditev povabili k sodelovanju dijakke doma srednje tehnične šole v Ljubljani.

Po pozdravnih besedah zastopnika domske skupnosti Francija Karničarja, ki je napovedoval tudi posamezne točke, se je najprej predstavil domski pevski zbor; Lajko Milisavljevič ga je mimogrede naučil udarno pesem za nastop. Potem so bili na vrsti plesalci doma s kolom; recitatorji gostov so izvedli recital o Titu, mlajši dijaki doma pa so pripravili Cankarjevo črtico „Obhajilo“ in recital pesmi Ivana Minattija, Nušičev skeč „Diletantska predstava“ ter inštrumentalno točko. Spored so zaključili mladi folkloristi doma srednje tehnične šole v Ljubljani.

Že iz navedenega je razvidno, da je bil spored res pester, da so se dijaki resno pripravili za nastop in tako pokazali smisel za kulturno delovanje. Seveda tu ne gre prezreti dela vzgojiteljev, ki so z dijaki spored naštudirali, v tem primeru zlasti Brunhilda Kavčič in Jože Rovžek.

vrnilo v vrste nacionalsocialistov nekaj takih, ki so leta pred firerjevimi prihodom piskali na druge piščali. Odkar pa je odšel pred nedavnim bivši orgruppenlajter, sloki učitelj, vnet za veliko novo germansko idejo, k vojakom kot nadporočnik rezerve, je Gibanje še vse bolj mlahavo. Orla, bivšega socialdemokrata, se ljudje niso bali. Priseljeni obrtniki v trgu so bili spretnejši in napredovalci. Sedaj je neki novinec iz tovarne prevzel strankino vodstvo. Nima dosti vpliva, ni pravega zanosa. Ljudje sodelujejo pri raznih nabiralnih akcijah za fronto, darujejo za Rdeči križ, a pravega tempa ni v NSDAP krdelu. Srakl se je štel med elito stare zveste strankine garde. Samo preveč so mu dali čutiti, da je pač že star. Podobno kot imajo župana samo tako ob strani, dasi je veljal nekaj v dobi pred anšlusom. Ima nemara tudi že prhle kosti. Srakl je dolgo sedel nemo v kinodvorani v prvi vrsti in žvečil v sebi kritične nevesele misli. Čakali so. Na koga? Seveda na novega orgruppenlajterja. Nekdo je prišel in se vsedel za Srakla in mu obzirno na skrivaj dal vedeti, da so nastale težave zunaj v Tabrah. Ni maral vprašati, kake težave. A je trčil s prvo mislijo na bandite. Saj ni čuda, da izrabijo že enkrat tak navdse pripraven teren v svoj namen, ko je policija zanič. Kako naj zavaruješ nepreohodno vražjo sotesko, ki jo je dala še Turkom po grbi. Takšni so izgovori za bojazljivce! se jezi Srakl. Rekel pa ni ničesar. Niti vzreti se ni maral. Zadostovalo mu je, da ve, kdo mu je prinesel glasno novico. Soproga je pogledovala nazaj in ga šepetaje obveščala, kdo vse se je pojavil v kino dvorani. Tudi za Zaklančarjevo Mijo je povedala.

„Z gestapovskim Gerdom je. Policijski stražmojster ima svojo Erno pri sebi!“ je še dodala. Študent Tijek pa se je prikradel v dvorano, ko je že stopil strankin veljak v uniformi h govorniškemu pultu.

Študent je ugotovil takoj, da je prišlo prav malo ljudi. Večinoma stare babe, kruljavi dedci in nekaj zelencev hitlerske mladine. Tudi Solčavanko in krojača je študent ugledal. Potem se je začelo z zadirčnim glasom: „Volksgenossen in Volksgenossinnen, nemške žene, nemški možje nemška mladina... Parole, fraze, grožnje bahavost, atonalno javkanje ‚Deutschland, Deutschland, über alles in der Welt‘ in Horst-Wessel-Lied ‚Die Fahne hoch... in sighajlanje in dviganje rok...“

Da je delala na zunaj vtis, češ banditov se boji, je prenočevala Mija zadnje tedne večji del v trgu, odkar je delala kot terenka. Največ pri stari sorodnici, četudi jo je nepreohoma nagovarjala Erika, naj prihaja k njej. Mija je čutila, da je nekaj med dekletoma, odkar ne misli več tako o partizanih, kot se je javno še vedno rekalo pri nekaterih zagrizenih tržanih. Z Eriko sta bili že dalj časa včlanjeni v BDM (zveza enmških deklet, dekliška organizacija Hitlerjeve mladine). Zadnji dve leti je tudi v tej organizaciji vse bolj pešalo. Vedno je morala najti nov izgovor za Eriko. Zdaj pa se je iznajdljivo izgovarjala, da starka boleha in je hvaležna, če ji stori to ali ono uslugo, pa še hišo ji je ženica obljubila po svoji smrti. To se je zdelo Eriki uvidevno, a vsekakor novo, kajti poznala je razmere tako pri Mijinih ljudeh kot pri starki.

Tisto nedeljo je proti poldnevu šla Mija spet domov. Z neznansko močjo jo je tiralo zadnjih sto metrov izven trga. Na Netijinem domu so jo klicali v hišo. Vstopila je. Mati ji je vedela toliko povedati o zginuli hčeri. Menda je poslala po nekom pozdrave za svojce. S Fanijo baje nista skupaj.

„Pa me vseeno tako skrbi, kar verjeti ne morem!“ je navsezadnje zavzdihnila.

Žebrov oče je prišel od maše domov, pa začel na

široko in dolgo pripovedovati, da je bil tudi on že štiriindvajset ur pri ‚onih v gozdu‘. Na Mijino vprašanje in radovedno gledanje se je spuščal v podrobnosti:

„Na Prevrju sem hodil po opravkih, pa sem naletel nanje. Koliko jih je bilo. Cel bataljon. Tonovega Tomaža so tudi zadržali pri hiši. Zdej še mene. Mlad komandant je bil prijazen in dostopen. Čedno po vojaško je bil oblečen. Se mu je poznalo, da je nekaj študirane. Ni iz naših krajev. Govoril je ravno tako kot pred vojno v ljubljanskem radiu.“

„Zakaj pa ste morali ostati 24 ur pri njih?“ je bila Mija radovedna. Očividno jo je zanimalo, da čim več izve od starca.

„Tako so mi zapovedali. Zahtevali so, da jih smem naznaniti policiji šele po treh dneh, ko bom spet doma.“

„Kaj pa so delali?“

„V hiši pri veliki mizi so imeli pisalne stroje in stalne pogovore. S Tomažem nisva smela ostati vseskozi v izbi. Z domačimi smo sedeli v kuhinji, pa je bilo. Ha, in kako imenitno so peli! Meni se je kar čudno zdelo. Poslušal bi jih cel dan!“

„Ali ste se jih bali?“

„Spočetka mi ni bilo vseeno, a kar hitro sem se jih navadil. Tudi nagovor nam je držal nekdo, ki so mu pravili komisar. Kako so stali strumno pred njim in ga pozdravljali po vojaško!“

„Kaj so pridigali?“

„No, zakaj se borijo, pa da bo Hitlerju vsak čas kri odtekla, da bo konec vojne in da bo potem za nas berače zavladala pravica.“

„So bile ženske zraven?“

„Se mi zdi, da sem opazil dve ali tri, pa so bile vselej zaposlene in so letale vse križem. Vsi so dobre volje! Sarmi mladi, zdravi ljudje!“

(Dalje prihodnjič)

JOŽKO HUMAR

Trubar in protestantska „Formula Concordiae“

Primož Trubar (1508–1586), pisec prve slovenske knjige (Katekizem – 1550) in začetnik slovenskega knjižnega jezika, je ena najzanimivejših progresivnih figur slovenske zgodovine. Čeprav so o Trubarjevem življenju in delu že pisali razni slovenski in nemški pisci, nam ponuja njegova vsestranska ustvarjalnost še danes množico odprtih vprašanj. In eno takih vprašanj je, zakaj se je Trubar toliko potegoval, da bi slovenski protestantski pridigarji in učitelji v tedanjih deželah Notranje Avstrije – v Koroški, Štajerski in Kranjski – podpisali Formulo concordiae, ki je protestantski verski nauk vklepala v nespremenljive dogme. In prav v tem članku skuša avtor pokazati na vzroke takega Trubarjevega ravnanja. Zaradi pomanjkanja zgodovinskih virov pa ni mogel pojasniti, kje so bili družbeni vzroki za odklonilno stališče koroških deželnih stanov do Formule.

Avtor tega članka – članek je le odlomek iz knjige „Primož Trubar – rodoljub ilirski“, ki v kratkem izide pri založbi Lipa v Kopru – upa, da bo morda prav ta članek spodbudil slovenske pa morda tudi ostale avstrijske proučevalce protestantizma, da bodo dokumentirano pojasnili ozadje stališča koroških deželnih stanov do Formule.

kve in države. Tako stanje je narekovalo nemškimi knezom nujne ukrepe. Na pobudo saškega kneza Avgusta in ob soglasju ostalih knezov so se leta 1576 sestali vodilni nemški „pravoverni“ teologi in sklenili, da v posebni knjigi napišejo temeljna načela augsburške verziove, obenem pa kritiko vseh tistih verskih nauk, ki se od teh načel odklanjajo.

Tako je nastala Formula concordiae – formula soglasja. Po Nemčiji so začeli zbirati zanj podpisane. Leta 1580 jo je v Dresdenu slovesno razglasil knez Avgust Saški, potem ko jo je podpisalo 49 nemških knezov, 35 mest in 8000 predikantov in šolnikov.

Še preden je bila v Nemčiji slovesno proglašena, so vodilni nemški knezi menili, da bi za enotnost protestantskega gibanja bilo dobro, če bi formulo podpisali tudi protestantski stanovni in predikanti v notranje-avstrijskih deželah. Vendar ta akcija ni bila enostavna. Nemški knezi se niso hoteli naravnost in javno mešati v pristojnosti vladarja notranje-avstrijskih dežel, saj je to nasprotovalo ustavnim določbi, da o veri v vsaki deželi odloča sam deželni knez. Našli pa so stranska vrata, skozi katera so nameravali priti do cilja.

Konec leta 1579 je znani württemberški teolog Andreae, po vsej verjetnosti po naročilu vojvode Ludvika, sklical sestanek vodilnih württemberških teologov in nanj

mule poslal na Kranjsko s prošnjo, naj ga Kranjci prepisujejo in po en izvod pošljejo Štajercem in Koroščem. Štajerci so bili pripravljeno Formulo takoj podpisati. Pri Kranjcih in Koroščih pa se je stvar zataknila. Formule niso hoteli podpisati pod pretvezo, da prepis ni točen, da je popravljen in radiran. Odpor Korošcev je imel verjetno drugo ozadje; koroški stanovni so bili „okuženi“ z Vlačičevimi nauki in se z vsebino Formule niso strinjali. Nepojasneno je tudi, zakaj so se kranjski stanovni upirali podpisu. Morča so se tudi med njimi skrivali Vlačičevi pristaši.

Trubar pa ni odnehal. Avgusta 1580 si je priskrbel tri izvode tiskane Formule. Dne 1. septembra je napisal tri enako se glaseča pisma. Vse to je izročil štiriindvajsetletnemu sinu Felicijanu z naročilom, naj knjige in pisma odnese v Celovec, Gradec in Ljubljano.

Felicijanovo poslanstvo je rodilo le delne uspehe. Štajerci in Kranjci so Formulo podpisali, Korošci pa so javili, da deželni zbor ni dovolil podpisati Formule.

Ker so kranjski in štajerski stanovni menili, da je potrebno v skladu z bruškim dogovorom ohraniti enotnost vseh treh dežel, so tudi sami sklenili, da podpisane Formule ne odpošljejo na Nemško, dokler se tudi Korošci ne odločijo zanjo.

Vsa poznejša prizadevanja in prepričevanja Kranjcev in Štajercem o koristi, ki bi jo vse notranje-avstrijske dežele imele od podpisa Formule, pri Koroščih niso zalegle. Stvar pa se je premaknila z mrtve točke šele ob državnem zboru, ki se je sestel septembra 1582 v Augsburgu. Na tem zboru so notranje-avstrijski poslanci izročili pritožbo zaradi verskega preganjanja cesarju Rudolfu II. in poslancem protestantskih državnih stanov. Cesar jih ni hotel niti sprejeti, drugi pa so jih gledali z nezaupanjem, ker se je razvedelo, da Notranjeavstrijci niso podpisali Formule.

Ti dogodki in pa vse ostrejši ukrepi nadvojvode Karla proti protestantskim pridigarjem so končno pripravili tudi koroške deželne sta-

rove ne na nauke drugih reformatorjev. Učil je vedno le to, kar mu je bilo razumsko sprejemljivo in koristno za slovensko in druga južnoslovenska ljudstva. V svojih knjigah je objavil Vlačičevo pridigo o veri, v nauku o obhajilu je bil bližji Cwilinglju nego Lutru. Prevajal je Bullingerjeve komentarje svetega pisma. V njegovih izvornih spisih je zaslediti nazore Erazma Rotterdamskega in Kalvina.

Kaže, da se Trubar v to akcijo ni vključil kot dlakocepski teolog, temveč kot daljnoviden politik. Pred očmi je imel korist, ki naj bi jo podpis formule prinesel slovenski cerkvi. V Nemčiji je sprejem Formule pomenil ugotovitev absolutistične vladavine deželnih knezov. V Notranji Avstriji pa je pomenil slabitev politične moči katoliškega vladarja in utrjevanje enotne fronte vseh protikatoliških in reformacijskih sil, obenem pa je bil pogoj, brez katerega nemški knezi ne bi ne ščitili ne podpirali protestantskega gibanja na Slovenskem. Trubar je imel torej dovolj razlogov, da je to akcijo podprl, posebno v času, ko so se na slovenskem nebu zbirali črni oblaki protireformacije. Bil je dovolj moder, da ga malenkosti niso motile, kadar se je zastavljalo vprašanje biti ali ne biti.

(odlomek)

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah in Križanska kulturna zveza vabita na

ODPRTJE „VRTA SLOVENSkih KULTURNIKOV“

v nedeljo 29. junija 1980 ob 14.30 uri (po mednarodnem času) v Svečah na vrhu akademskega kiparja prof. Franceta Gorjeta.

Sodelujejo: moški pevski zbor SPD

„Kočna“ iz Sveč, Jože Zupan (SNG Maribor), mešani pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus“ iz Celovca, mešani pevski zbor „Podjuna“ iz Pliberka, dekleta triletnih strokovnih šol iz Šentpetra pri Šentjakobu v R. in mladina SPD „Kočna“ iz Sveč

Mešani pevski zbor PODJUNA v Pliberku vabi na

POLETNO NOČ

v soboto 5. julija 1980 ob 20.30 uri v gostilni Schwarzl v Pliberku

Igra ansambel „Katarinski fantje“ Pristrčno vabljeni!

SPD „Kočna“ v Svečah vabi člane in prijatelje društva na družinski izlet na KOČNO

v nedeljo 13. julija 1980 ob 7. uri zjutraj s sejmišča v Svečah Na vrhu Kočne je nedeljska maša nato piknik

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na film

BOJ NA POZIRALNIKU (po Prežihovi noveli)

ki bo v petek 4. julija 1980 ob 20. uri pri Kovaču na Obirskem

Ljubitelji filma pristrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

radio - televizija

AVSTRIJA 1

PETEK, 27. 6.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Ruščina - 10.00 Gast pri Alfredu Uhu - 10.30 TV kuhinja - 10.55 Klub seniorjev - 11.35 Broadway melodija 1950 - 17.00 Za predšolske otroke - 17.25 Vprašaj - 17.30 Heidi - 17.55 Otrokom za lahko noč - 18.00 Panoptikum - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Mi - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Derrick - 21.20 Zbabe perspektive - 22.10 Reklama in šport - 22.20 Narodne skupnosti in jezikovne manjšine kot tempirne bombe.

SOBOTA, 28. 6.: 15.30 Tjulina - 17.00 Jollybox - 17.30 Bil je nekoč... človek - 17.40 Nilski konj na vrvi za perilo - 17.55 Otrokom za lahko noč - 18.00 Dva krat sedem - 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad - 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske - 19.30 Čas v sliki in šport - 20.15 Festival za sleparja - 21.45 Šport - 22.05 Srečanje z Rudijem Klausnitzerjem - 22.50 Poročila.

NEDELJA, 29. 6.: 9.45 750 Halleina - 10.00 Hallein: slovesna služba božja - 11.00 Ura tiska - 12.00 Če se izjalovi ljubezen - 14.50 Prečastiti don Camillo - 16.45 Tobay in Tobias - 17.15 Luna, luna, luna - 17.40 Otrokom za lahko noč - 17.45 Klub seniorjev - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Mi - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki in šport - 20.15 Fantomas - 21.50 Ingeborg Bachmann „Zakaj pesmi?“ - 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 30. 6.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Če se izjalovi ljubezen - 10.00 Thornton Wilder: Happy Journey - 10.15 Dunajski gozd - 10.30 Tjulina - 15.00 Alvarez Kelly - 16.45 Bali - 17.00 Za predšolske otroke - 17.25 Wombell - 17.30 Lassie - 17.55 Otrokom za lahko noč - 18.00 Zgodbe o konjih - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Mi - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Ponedeljski šport - 21.05 Akcija v Manhattanu - 21.50 Večerni šport.

TOREK, 1. 7.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Folow me - 10.00 Viri zgodovine - 10.30 Prečastiti don Camillo - 15.00 Hiša v Montevideu - 17.00 Za predšolske otroke - 17.25 Tudi pošaliti se je treba - 17.55 Otrokom za lahko noč - 18.00 Hitreje, višje, močneje - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Mi - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Teleobjektiv - 21.00 Komedija.

SREDA, 2. 7.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba - 9.30 Dežela in ljudje - 10.00 Vzhodna Tirolska - 10.30 Poljubi me Katica - 15.00 Zabavni klasiki - 15.40 Čudovito potovanje preko Alp - 17.00 Lutkovna predstava - 17.25 Delamo glasbo - 17.30 Moj stric z Marsa - 17.55 Otrokom za lahko noč - 18.00 Flambardi - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Mi - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Galeb.

ČETRTEK, 3. 7.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Francoščina za začetnike - 10.00 Nepoznano sosodstvo - 10.30 Galeb - 15.00 Paganini - 16.50 Islandske impresije - 17.00 Za predšolske otroke - 17.25 Pustolovščine pod vetrom - 17.55 Otrokom za lahko noč - 18.00 Prosim k mizi - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Mi - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Fantomas - 21.40 Večerni šport.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 27. 6.: 16.55 Poročila - 17.00 Mi smo smešna družina - 17.15 Ptičje strašilo - 17.45 Rock koncert - 18.15 Mozaik - 18.20 Obzornik - 18.30 Reševanje umetnin - 19.10 Risanka - 19.30 Dnevnik - 20.00 Peta stran studija - 21.00 Kako so osvojili divjji Zahod - 22.30 V znamenju - 22.45 Nočni kino.

SOBOTA, 28. 6.: 8.10 Poročila - 8.30 Minigodci v glasbeni deželi - 8.40 Moj prijatelj Piki Jakob - 9.25 Poletavček - 9.55 Praznik v Trbovljah - 10.45 Človek hoče nazvor - 11.45 Poklici v železniškem gospodarstvu - 12.15 Dokumentarna oddaja - 15.25 Heidi - 16.50 Poročila - 16.55 Nogomet: Dinamo - Sarajevo - 18.45 Risanka - 18.55 Naš kraj - 19.10 Zlata ptica - 19.15 Risanka - 19.30 Dnevnik - 20.00 Zgodba o Lini - 21.00 Propagandna oddaja - 21.05 Vsi so igrali ragtime - 22.05 Odkupnina - 23.50 Poročila.

NEDELJA, 29. 6.: 8.20 Poročila - 8.25 Za nedeljsko dobro jutro - 8.55 Dediščina za prihodnost - 9.55 Ugrabljen - 10.20 Viking Viki - 10.45 Odpisani - 11.35 Kažipot - 12.00 Ljudje in zemlja - 13.00 Jugoslavija, dober dan - 13.35 Poročila - 14.30 Razvoj popularne glasbe - 15.20 Dokumentarna oddaja - 15.50 Poročila - 15.55 Košarka: Jugoslavija - ZDA - 17.20 Športna poročila - 17.25 Atletika za jugoslovanski pokal - 17.45 Mož z zvezdo - 19.10 Risanka - 19.30 Dnevnik - 20.00 Trenutek - 20.55 Propagandna oddaja - 21.00 Bratstvo in enotnost - 22.00 Risanka - 22.05 Glasbena oddaja - 22.20 Športni pregled.

PONEDELJEK, 30. 6.: 16.25 Kmetijska oddaja - 17.25 Poročila - 17.30 Minigodci v glasbeni deželi - 17.40 Zivalstvo Avstralije - 18.30 Mozaik - 18.45 Mladinska

(Dalje na 8. strani)

Catechismus

In der Windischen Sprach/ sambt einer kurzen Anlegung in gefang weis. Item die Litar na und ein predig vom rechten Glauben/ gestelt/ durch Pbilopatridum Iliricum.

Anufratfu Poduzbene Kateru sim vsaki zhlouit more wo nebu pryti.

Prilož. 2. 1. 1. Kmetijska in konzultativna Društva univ. in. in. in. in.

Ko je prekoračil sedemdeseto leto življenja, je Trubar čutil, da se stara in da ne more več toliko koristiti slovenskemu ljudstvu kot nekdo. To spoznanje pa ga ni brekalo. Nasprotno, s ponosom je ugotavljal, da drevo napredka, ki ga je zasadi v slovensko zemljo, ne vene, temveč raste in se bohotno širi.

Ljubljana je preraščala v slovensko kulturno središče. Stanovska šola, ki se je za njeno ustanovitev Trubar toliko gnil in na kateri je tudi slovenščina našla svoje mesto, se je izpopolnjevala iz leta v leto. Na njej so se pripravljali za univerzitetni študij ne le sinovi plemičev in meščanov, temveč tudi mnogi kmečki otroci. Tiskarna, ki jo je v Ljubljani leta 1575 ustanovil Janž Mandelc, je izdajala poleg latinskih in nemških tudi slovenske protestantske knjige. Nastajal je nov rod prevajalcev in piscev. Prednjačil je Trubarjev učenec Jurij Dalmatin, sledili pa so mu Jurij Jurčič, Janž Tulščak, Adam Bohorič in drugi.

V tem času si je Trubar želel le, da bi še toliko živel, da bi mogel izdati celotni svoj prevod novega testamenta in prevesti Lutrovo postilo. Dogodki pa so ga pritegnili v novo akcijo, ki je Trubarja zopet postavila v središče slovenskega javnega življenja.

Nemški knezi, ki so vzeli augsburško vero v zakup in menili, da mora služiti samo njihovim koristim, so v sedemdesetih letih vse bolj spoznavali, da se pod plaščem te vere po Nemčiji vse bolj širijo te nauki pa so rušili njihov ugled in veljavo, ker so zahtevali več demokratičnosti v vodstvu cerkve in vpliv radikalnega krila meščanskega razreda, ki je hkrati s porastom svoje gospodarske moči zahtevalo tudi več pravic v upravljanju cer-

TRUBARJEV DOM (Primus-Truber-Haus) v Derendingenu, predmestju Tübingena, kjer je leta 1550 izšla prva knjiga v slovenščini - Trubarjev „Catechismus“.

povabil tudi Trubarja. Na tem sestanku so Trubarju zaupali pomembno in delikatno nalogo: deželni stanovom notranje-avstrijskih dežel naj pošlje v svojem imenu izvod Formule, ti naj jo dajo v podpis svojim predikantom in šolnikom in tako podpisano vrnejo Trubarju.

Württembergski vojvoda Ludvik je ta načrt odobril, hkrati pa naročil Trubarju, naj Formulo prevede v slovenščino. Trubar je Formulo prevedel in jo izdal. Še preden je knjiga izšla, je rokopisni izvod For-

nove, da so pristali na podpis.

Konec leta 1582 so Formulo podpisali vsi; podpisalo jo je 114 štajerskih, 30 kranjskih in 86 koroških predikantov in šolnikov.

Trubar se je zavedal, da bo Formula vkovala Lutrovo kritiko katoliških dogem v nova trdna in nespremenljiva načela - v nove dogme. Na prvi pogled izgleda močno čudno, zakaj se je kljub temu toliko gnil, da jo podpišejo pridigarji in šolniki notranje-avstrijskih dežel. Sam ni nikdar prisegal ne na Lut-

„Vascit pr Zile“ v Ljubljani

V okviru letošnjih prireditev „Ohceti v Ljubljani“ je pretekli četrtek gostoval v ljubljanski Drami mešani pevski zbor Rož iz Šentjakoba v Rožu. Skupaj z akademsko folklorno skupino „France Marolt“ in ob spremni besedi Tončija Stickerja je izvedel ziljske ohcete.

Polna dvorana gledalcev in poslušalcev je navdušeno prozdravila že sam prihod pevskega zbora na oder, ob prvih pesmih pa je bil med občinstvom in izvajalci vzpostavljen kontakt. Skupaj smo se preselili v čas naših prednikov, v razgibano pokrajino Ziljske doline, v prijazne slovenske vasi, ki so oživele skupaj z „mendirarjem“. Zaslili smo peket konjev, ki vozijo „balo“, zvonjenje cerkve, šegave svate, pa radovedne otroke, ki so čakali, da jim nevesta vrže

nekaj drobiža. Župnik je s „kancela“ oznanil ohceti in vaške opravljive so oklicanca oglodale do kosti, kura je preletela nevesto in zbežala skozi zadnja vrata, da leta ne bi ubežala itd. Vse to smo podoživljali tokrat v Ljubljani, v osrednji slovenski kulturni hiši v polni dvorani.

Člani AFS „France Marolt“ so se s svojimi vložki organsko vključili v ohceti. Izvedli so prihod ženina po nevesto, zapenjanje in svatovski rej. Tako je bila podoba

ziljske ohceti popolna. Režijsko je predstavo obdelal dirigent Lajko Milisavljevič. Skladatelj S. Vremšak je po koncertu povedal, kako je nastajal celotni opus 23 svatovskih pesmi, ki jih je po zapiskih različnih zbiralcev narodnega blaga, (največ jih je zbral Lajko Milisavljevič) harmoniziral z veliko mero poslušanja za mešani zbor.

Ob tem pa ne gre le za kulturni dogodek, kakršnega doživljamo vsak dan — gre za pomemben narodnopisni prispevek obeh sodelujočih ansamblov, ki jima Karavanke niso prepreka, da ne bi mogla ustvariti monolitne kulturne predstave. Gre za obujanje pristno slovenske kulturne dediščine, da se ob njej človek lahko zamisli. Kje so sedaj ti običaji? Jih je resnično preraslo grmovje germanizacije, jih bomo vsaj kot nostalgično vrednoto znali ohraniti? Jih bomo koroški Slovenci znali vsaj znotraj svojega naroda duhovno doživljati, ali pa bomo zavrgli te bisere naše narodnostne in kulturne dediščine, kot nekaj obrabljenega in zastarelega?

Pojav ziljske ohceti je nov up. Živi v nas, v obeh ansamblih pa morda tudi v poživljenem Slovenskem prosvetnem društvu „Zila“. Kot takšno jo moramo dalje posredovati vsem našim ljudem od Šmohorja do Pliberka. To pa je širša naloga, ki jo najbrž ne more opravljati samo „Rož“, pač pa tudi obe osrednji kulturni organizaciji, kot vsa slovenska prosvetna društva in to brez prestižnega ljubosumja.

Srečanje zamejskih planinskih društev

V nedeljo 15. junija je bilo 9. srečanje zamejskih planinskih društev s planinci iz matične domovine. Kraj tega srečanja je bil tokrat v Goriških Brdih v Števerjanu. Udeležilo se ga je nad tisoč planincev iz zamejstva in matične domovine Slovenije.

Organizator tokratnega srečanja je bilo Slovensko planinsko društvo Gorica iz Italije (lansko leto je bilo SPD Celovec). Temu veličastnemu planinske-

predal cepin z željo, da bi ga koristno uporabljali.

Po uradnem delu je bilo ljudsko veselje z glasbo in petjem. Ker je bila pred našimi planinci še dolga pot — v programu je bil še obisk trentarskih zanimivosti — so naši planinci morali s težkim srcem zapustiti prijetno družabnost in se podali na pot. No s temi trentarskimi zanimivostmi pa tudi ni bilo kaj posebnega, saj zaradi kratko od-

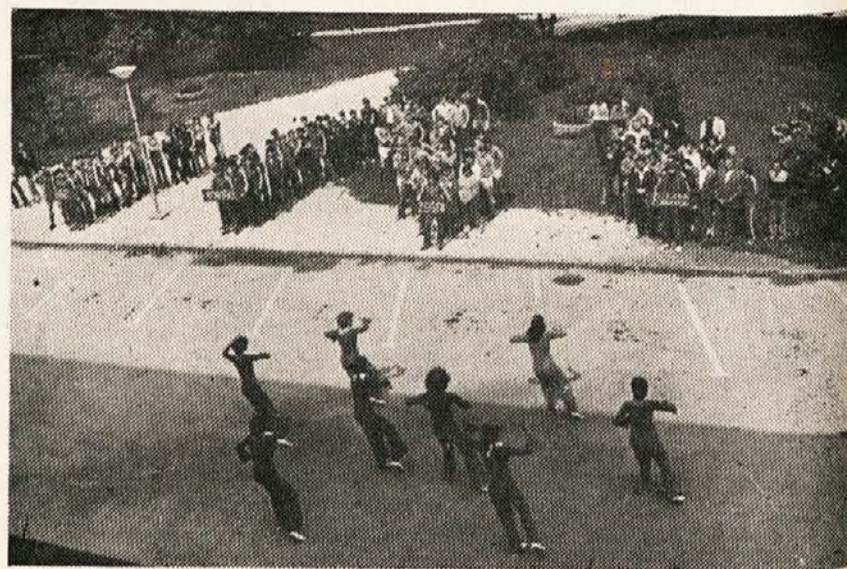
mu zboru je prisostvoval tudi jugoslovanski generalni konzul iz Trsta Štefan Cigoj, predstavniki Planinske zveze Slovenije pod vodstvom predsednika Tomaža Banovca, častni predsednik Miha Potočnik ter številni zastopniki javnega življenja iz zamejstva in matične domovine.

Za slovenske planince na Koroškem je bilo to srečanje še prav posebnega pomena, saj se ga je udeležilo kar 50 planincev, poleg tega so naši planinci prvič v okviru teh srečanj prispevali tudi svoj program — sestre Danica in Pepca Čertov sta ob spremeljavi kitare zapeli celo vrsto pesmi in bili za to nagradi v navdušenem aplavzom. Med številnimi govorniki je bil tudi predsednik nadzornega odbora SPD Celovec Danilo Kupper, ki je v imenu koroških planincev pristočno pozdravil udeležence srečanja in ob tej priložnosti v spomin na to srečanje

merjenega časa in dežja, teh ni bilo možno izvesti. Zaradi velike dolžine omnibusa, je bila preko Vrčiča še komplicirana vožnja, saj je bilo treba pri večini ovinkov izvajati vrtoglave manevre, da jih je bilo sploh možno speljati. No pa tudi to so prestali naši vrli planinci in se srečno vrnili na svoje domove.

Planinsko srečanje v Števerjanu je lepo uspelo. Naši planinci so bil navdušeni. Sklenili so, da bodo tudi prihodnja leta ta srečanja obiskali množično. Drugo leto bodo srečanje organizirali planinci iz Beneške Slovenije. V informacijo naj še povemo, da so organizatorji teh srečanj: Slovenska planinska društva Trst, Gorica, Cedad, Celovec in planinsko društvo Jesenice. Slednje je dalo pobudo za tovrstna srečanja in tudi prispeva največ, da so le-ta uspešna. Brez dvoma je, da bodo postala tradicija.

ŠPORTNI VESTNIK

Uspelo 4. srečanje slovenskih športnikov obmejnih dežel

Ravne na Koroškem so bile minulo soboto in nedeljo prizorišče tradicionalnega srečanja slovenskih športnikov obmejnih dežel. Prijazni in odlični organizatorji so imeli v gosteh reprezentance Slovencev iz Madžarske, Italije in Avstrije; ki so se pomerile v nogometu, namiznem tenisu, šahu in odbojki.

Napetih dvobojev — že prestižnega značaja — ni manjkalo, kakor ni manjkalo vzdušja medsebojnega spoštovanja in prijateljstva. Nad 200 športnikov iz obmejnih dežel Zelenega Županijskega, Furlanije in Julijske krajine, avstrijske Koroške in Mežiške doline so v igrah manifestirali enotnost slovenskih športnikov, ki živijo izven matične domovine.

Prijeten sprejem na defileju, pozdravne besede predsednika TKS ob-

čine Ravne na Koroškem Alberta Vodovnika, godba na pihala in docela perfekten nastop skupine za ritmično gimnastiko Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu ter zaključna razglasitev rezultatov v Domu železarjev, je srečanju podeljevalo izredno veličasten značaj. Rezultati so bili manj pomembni, poudarjalo se je vsepovsod skupen nastop in navezovanje prijateljstva. Značke in kolajne pa bodo nastopajoče spominjale na odličien sprejem železarjev Mežiške doline.

REZULTATI:

nogomet — Slovenska športna zveza — Združenje slovenskih športnih društev v Italiji 2:0 (2:0) Polanšek 2; Koroška — Zelenza županija 3:1; Zelenza županija — ZSSDI 3:1; Koroška — SSZ 3:1 (1:1) Velik; Koroška — ZSSDI 3:0; Zelenza županija — SSZ 4:1 (1:1) Velik; 1. Koroška, 2. Zelenza županija, 3. SSZ, 4. ZSSDI.

šah — ZSSDI — SSZ 5:1 (Deisinger 1), SSZ — Koroška 1:5 (Deisinger), Zelenza županija — SSZ 4:2 (Deisinger, Einspieler), 1. ZSSDI, 2. Koroška, 3. Zelenza županija, 4. SSZ.

namizni tenis — ženske ekipno, SSZ — Koroška 0:5, SSZ — Zelenza županija 0:5, SSZ — ZSSDI 0:5; 1. Zelenza županija, 2. Koroška, 3. ZSSDI, 4. SSZ.

namizni tenis — moški ekipno, SSZ — Koroška 1:5, SSZ — Zelenza županija 5:3, SSZ — ZSSDI 3:5; 1. Koroška, 2. ZSSDI, 3. SSZ, 4. Zelenza županija;

namizni tenis — ženske posamezno, Körmändine (Žel. žup.), 2. Kulesaine (Žel. žup.), 3. Logar (Koroška), 4. Nagy (Žel. žup.);

namizni tenis — moški posamezno, 1. Likar (Koroška), 2. Ozmeč (Koroška), 3. Jamšek (Koroška), 4. Žerjal (Koroška).

Reprezentance SSZ: nogomet — Jenschatz, Perč, Ojster, Velik, Zablantnik, Schellander, Luschnik, Gregorič, Polanšek, Smrečnik, Krištof, Olip-Hobel, Opetnik, Haderlap;

šah — Deisinger, Ferm, Polanšek, Iskra, Einspieler, Janežič;

namizni tenis — ženske: Oraže, Užnik, Smrtnik; moški: Oraže, Haderlap, Jamšek.

SPD „Rož“ in Glasbena mladina Jesenice vabita na

Kulturni večer

pod geslom „GLASBA V BESEDI IN PESMI“

v soboto 5. julija 1980 ob 20.30 uri v novem Kulturnem domu v Šentjakobu v Rožu.

Ob 19. uri bo otvoritev društvene knjižnice v sobi nad Posojilnico.

Sodelujejo: Boris Kralj (gledališki igralec), Silvester Mihelčič (harmonikaš), Obirski ženski oktet

Menjava denarja

Stanje v četrtek, 26. junija 1980

Za 100 din dobite	43.— šil.
Za 100 din plačate	50.— šil.
Za 100 lir dobite	1.48 šil.
Za 100 lir plačate	1.57 šil.
Za 100 mark dobite	702.— šil.
Za 100 mark plačate	718.30 šil.

RADIO-TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

oddaja — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 VII jugoslovanski operni bienale Ljubljana 80 — 20.30 Istrska svatba — 23.00 Poročila.

TOREK, 1. 7.: 17.40 Poročila — 17.45 Colargol — 18.00 Jugoslovanski narod v pesmi in plesu — 18.30 Obzornik — 18.40 Skala — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 V živo — 21.15 Propagandna oddaja — 21.20 Emile Zola — 22.05 V znamenju.

SREDA, 2. 7.: 17.45 Poročila — 17.50 Umetnost na jugoslovanskih tleh — 18.10 Naša pesem 80 — 18.40 Obzornik — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.15 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Zepnina — 21.40 Propagandna oddaja — 21.45 V znamenju — 22.00 625.

ČETRTEK, 3. 7.: 16.55 Poročila — 17.00 Dediščina za prihodnost — 18.00 Odprava zelenega zmaja — 18.30 Obzornik — 18.40 Tvorci moči in vezi — 19.10 Risanka — 19.15 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Med iskrenimi ljudmi — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 Ali se med seboj dovolj poznamo.

SELSKO ŽEGNANJE

V nedeljo 6. julija 1980 v šotoru v Selah. Pričetek ob 14.30 uri s kulturnim programom.

Sodelujejo: folklorna skupina „Kolo Slavuj“ z Gradiščanskega, kvartet iz Plajberka, trio Oraže ter ženski pevski zbor in mešani pevski zbor oba iz Sel.

Ob 17. uri se začne ples. Igra mednarodno znani ansambel „TONE KME-TEC“. Nadaljevanje žegnanja v ponedeljek 7. julija ob 20. uri. Igra „Obir Kvintel“

Prireditelj: DSG Sele

STROKOVNA ŠOLA ZA ŽENSKÉ POKLICE ŠOLSkih sester v Sentpetru pri Sentjakobu v Rožu vabi na

KULturno PRIREDITEV pod geslom NARODA BOGAT ZAKLAD, ZBIRKA STARIH JE NAVAD

v soboto 28. junija 1980 ob 20.30 uri v Kulturnem domu SPD „Danica“ v Sentprimozu. Spored vsega stare navade naših prednikov ob rojstvu, teritvi, ziljski ohceti in žegnu

NOČNI POHOD H KAPELICI (Podgorje)

v petek 27. junija 1980 ob 22. uri zbirališče v Podgorjah.

Prireditelj: kat. mladina iz dekanije Borovlje in Rožek

SREDA, 2. 7.: 15.00 Teniško prvenstvo

Strokovna šola za ženske poklice šolskih sester Sentpeter 25
9184 Šentjakob v Rožu

OBJAVA

Po odloku Deželnega šolskega sveta je SPREJEMNI IZPIT za 1. razred 3-LETNE STROKOVNE SOLE ZA ŽENSKÉ POKLICE v zavodu šolskih sester v Sentpetru pri Sentjakobu v Rožu v petek, 4. julija 1980, ob 9.30 uri. Interesentke naj prinesejo s seboj pisalne potrebščine in zaključno spričevalo.

Ker je v 3-letni strokovni šoli za ženske poklice in v 1-letni gospodinjski šoli prostih še nekaj mest, imajo možnost prijave tudi še tiste, ki so rok vpisovanja zamudile.

Vodstvo šole